

jaarverslag

waardevol ouder

Academische Werkplaats
Ouderenzorg Zuid-Limburg

2019

academische
werkplaats zuid
ouderenzorg limburg



colofon

redactie

Jan Hamers
Hilde Verbeek
Judith Urlings
Bernike Talane

teksten

Karin Burhenne
Judith Urlings
Bernike Talane

eindredactie

Karin Burhenne
Erica de Vries

fotografie

Harry Heuts
David Jagersma
NZa
Prisca Rouwet
Sannaz Photography
Ilse Leijtens –JePP fotografie
Shutterstock

vormgeving en opmaak

BONNÉ+JAN

drukwerk

Drukkerij Pietermans

jaar

2020

in opdracht van

Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg

Het jaarverslag bevat een selectie projecten van de AWO-ZL.

Alle projecten vindt u hier:

academischewerkplaatsouderenzorg.nl/research/14429

< Voorwoord

🏆👏🏆👤
AWO-ZL Dagelijks Bestuur



Hilde Verbeek

Zo, ons eerste jaarverslag ooit en dat na 21 jaar...
👏👤 wat een bijzonder moment

11:31 ✓✓



Jan Hamers

Wat hebben we veel gedaan hè afgelopen jaar

11:33

Jos Schols

Ja, het is goed om onze mensen uit het onderwijs 🏫, de zorg 🏠 en het onderzoek 📄 zo in beeld te zien

11:35

Ruud Kempen

En dat we samen het dagelijks leven van ouderen en hun naasten 👴👵👥 die hulp en ondersteuning nodig hebben kunnen verbeteren met ons onderzoek

11:41

Jos Schols

Toch voelt het ook gek om het in deze tijd van corona-crisis 🤒🦠 uit te brengen

11:45



Sandra Zwakhalen

Met name omdat de mensen waar we ons op richten, de ouderen, hun naasten en de medewerkers die hen ondersteunen in het dagelijks leven zo hard geraakt worden

11:52

Hilde Verbeek

Iedereen heeft noodgedwongen zijn/haar leven zo anders moeten inrichten in korte tijd

12:04 ✓✓



Jos Schols

Met alle dilemma's van dien ⚠️

12:06

Jan Hamers

Hopelijk kunnen we vanuit onze unieke constructie in de AWO-ZL ook verder blijven samenwerken 🤝🙌 aan wat we kunnen leren uit deze tijd

12:07

Sandra Zwakhalen

En helpen reflecteren op onze werkzaamheden, wat kunnen we meenemen waar we aan vast willen houden 🌈, maar ook wat willen we weer loslaten?

12:11



Ruud Kempen

Het wederzijdse contact tussen mensen, jong en oud zoals ook in het jaarverslag te zien is moeten we behouden.

12:15

Jan Hamers

Gelukkig hebben we geweldige partners in het onderwijs, de zorg en onderzoek die samen met ouderen invulling geven aan een betekenisvol bestaan voor iedereen. 🙌👏

12:31

Hilde Verbeek

Dat belooft veel goeds 🙌👏 voor volgend jaar.
Voor nu veel leesplezier! 📖

12:33 ✓✓

Ouderen als partner

Met ons wetenschappelijk onderzoek wil de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg de kwaliteit van het dagelijks leven van ouderen die zorg en ondersteuning nodig hebben verbeteren. Om dit goed te kunnen doen, is het essentieel dat ouderen en hun naasten een gelijkwaardig partner zijn in het onderzoek: het onderzoek gaat niet alleen over hen, maar wordt met hen samen ontwikkeld

en uitgevoerd. Ouderen en hun naasten vervullen hierbij verschillende rollen: ze geven advies aan projectteams, ze brengen hun ervaringskennis in, en nemen gezamenlijk met onderzoekers beslissingen over het onderzoek. Dit gebeurt zowel in de voorbereiding, uitvoer, evaluatie als verspreiding van het onderzoek.



AWO-ZL Ouderen Kernadviesraad bijeenkomst januari 2019

De Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg heeft een ouderen kernadviesraad bestaande uit 20 cliëntvertegenwoordigers die ons (gevraagd en ongevraagd) adviseren over ons wetenschappelijk onderzoek.

Tijdens bijeenkomsten met de adviesraad bespreken we onderwerpen die belangrijk zijn voor het onderzoek, zijn ze partner in onderzoeksaanvragen, bediscussiëren ze met ons de resultaten van wetenschappelijk onderzoek en geven hier mede duiding aan in de praktijk. Een van hen is Karla Kuijtvan Hooff, cliëntvertrouwenspersoon bij Cicero Zorggroep en lid van de ouderen kernadviesraad van de AWO-ZL. Zij vertelt over haar ervaringen.

“Ik kwam onvrijwillig in contact met de ouderen zorg. Mijn man had niet-aangeboren hersenletsel en na een hersenbloeding is zijn dementie in een versneld proces

gekomen. Ik werd van de ene op de andere dag mantelzorgster en heb dit zeven jaar met liefde gedaan. In deze periode heb ik diverse fases en disciplines meegemaakt, van thuis tot het verpleeghuis. Drie keer verloor ik mijn man in deze tijd. De eerste keer was dat aan de ziekte, vervolgens meer en meer aan de zorg en daarna aan de dood. De tweede keer is het moeilijkste, iemand in het huwelijk of relatie heeft een ziekte, maar het ziek zijn doet je samen. Bij de overgang van thuis naar het verpleeghuis word je als partner aan de zijkant gezet in plaats van in het spelveld zelf. Daarnaast ontstaat er als het ware een nieuw dossier; de ervaringen van al die jaren dat iemand heeft geleefd, gewerkt en zorg heeft gekregen, verdwijnen naar de achtergrond.

Vanwege deze ervaring en mijn werkachtergrond als personeelsconsulent binnen de sociale werkvoorziening, zet ik mij nu in als cliëntvertrouwenspersoon bij Cicero Zorggroep.

Ouderen als deelnemer aan het proces in plaats van als onderwerp

Karla Kuijt-van Hooff



Ook heb ik mij aangesloten bij de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg (AWO-ZL). Op deze manier kan ik ervaringen omzetten in iets positiefs en helpen om de zorg te verbeteren en persoonsgericht te maken.

De AWO-ZL heeft hierin een belangrijke rol, daar kunnen namelijk kritische vragen gesteld worden die vervolgens leiden tot wetenschappelijk onderzoek. Op die manier kan de praktijk onderbouwd de zorg verbeteren. Als cliëntenvertrouwenspersoon kom je in actie als er iets is gebeurd. Met bijvoorbeeld de Ruimte voor Zorg methodiek die de AWO-ZL heeft ontwikkeld, kun je de ervaren kwaliteit van zorg meten gezien vanuit de driehoek zorgverlener, cliënt en naaste. Dit doet een gecertificeerde interviewer van een andere zorgorganisatie, zonder dat daar eerst een incident aan vooraf is gegaan. Zo kan op een kernachtige manier in kaart worden gebracht waar knelpunten in de zorg zitten. De zorg kan die dan oppakken om te voorkomen dat situaties escaleren.

Maar dit soort instrumenten zijn pas van waarde als ze daadwerkelijk ingezet kunnen worden. Implementatie is voor mij dan ook een blijvend punt van aandacht, want dit gaat niet altijd even gemakkelijk. Een onderzoek levert niet altijd iets op en dat mag ook gezegd worden. Maar als het wel iets oplevert,

zoals Ruimte voor Zorg, dan moet dit juist ingebed worden in de organisatie en dat betekent dat het niet alleen blijft hangen bij bestuurders of het management. Het voordeel dat de AWO-ZL hierin al heeft, is dat onderzoekers de werkvloer betrekken bij het onderzoek. Het zijn immers de medewerkers die de resultaten moeten omzetten naar veranderingen in de praktijk. Daarom ben ik nauw betrokken geweest bij de subsidieaanvraag en ben ik lid van de klankbordgroep van het project Leren en Verbeteren in het verpleeghuis (LEEV): op weg naar relatiegerichte zorg en ondersteuning. Dit project is eigenlijk een vervolg op Ruimte voor Zorg. De kernvraag in LEEV is: hoe kan de organisatie de resultaten uit de metingen oppakken om de zorg te verbeteren?

Verder heb ik bijgedragen aan de visitatie op 2 mei 2019 van het Ministerie van VWS en ZonMw aan de AWO-ZL. Tijdens de visitatie werd onder andere besproken hoe de onderzoeksresultaten rond beperkende maatregelen hebben geleid tot veranderingen in de hele ouderenzorg. Dan zie je welke vruchten de samenwerking binnen AWO-ZL kan afwerpen. En dat vind ik mooi en belangrijk.

Mijn wens voor de ouderenzorg is dat we ouderen als deelnemer blijven zien aan het proces en niet als het onderwerp."

“Meer gelijkwaardiger en menselijkere relaties”

Roderik Daemen is lid van de projectgroep ontwikkeling kwaliteitsstandaard voor zorg bij activiteiten in het dagelijks leven

Ervaringsdeskundig, zo mag je de 39-jarige Roderik Daemen zeker noemen. Door zuurstofgebrek tijdens zijn geboorte liep hij hersenletsel op. “Ik zit in een rolstoel en heb bij veel algemene dagelijkse levensverrichtingen hulp nodig. Dat begint al 's ochtends, bij het opstaan, met wassen en aankleden. Dankzij alle hulp, leef ik zelfstandig.”

Belangen

Door zijn spasme is praten inspannend voor Roderik. Desondanks doet hij graag zijn verhaal. “Want ik vind het belangrijk om mijn stem te laten horen en op te komen voor de belangen voor mensen zoals ik.” Daarom is hij politiek actief in zijn woonplaats en is hij lid van de Landelijke Organisatie Cliëntenraden. “Het LOC heeft mij gevraagd of ik mee wilde doen aan een project van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg als lid van het team. Ik ben blij dat ik dit kan doen, want zo kan ik misschien bijdragen aan het verbeteren van de zorg. Ik denk dat de zorg menselijker kan en wil graag meer eigen regie.”

Kwaliteitsstandaard

Het doel van het project is het ontwikkelen van een kwaliteitsstandaard (richtlijn) voor de zorg bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL). De AWO-ZL doet hiervoor literatuuronderzoek en praat met zorgverleners (verpleging, verzorging en paramedische sector) én zorgvragers. Zij komen samen in werkgroepbijeenkomsten en bespreken vraagstukken, zoals: hoe kan de zorgvrager optimaal betrokken worden in de zorg bij ADL? “Ik vind de bijeenkomsten heel positief, want we leren van elkaar en ik word gehoord”, zegt Roderik Daemen. “Wat ik heel belangrijk vind, is dat de zorg bij binnenkomst vraagt: wat wilt u? En dat mensen hun werk niet op de automatische piloot doen. Dan wordt de relatie meer gelijkwaardig en menselijker. Ik vind het ook heel belangrijk dat de aandacht voor de kwaliteit van zorg niet verslapt. Daarom hoop ik dat dit project een vervolg krijgt.”



Wereldcafé
ADL 2019



Een 'wereld-café' is een laagdrempelige manier om kennis en ervaringen van mantelzorgers, zorgprofessionals en cliënten op te halen. In een gezellige en informele cafe-achtige setting is iedereen ervaringsdeskundig, wat het uitwisselen van kennis en ideeën bevordert.

Cremer, S et al. (2019). Challenges in receiving, organizing, and providing care in activities of daily living: a world-café dialogue. *Innovation in Aging*, 3(supplement 1),S493-S494



“Soms doe ik de voordeur op slot”

Onderzoek naar vrijheid en veiligheid in de zorg voor mensen met dementie

Ze wonen nog thuis en zijn echt op leeftijd, de ouders van Phia Oostenbach: “Mijn moeder is 86 jaar en mijn vader 91. Twee jaar geleden belandde hij in het ziekenhuis met een hartinfarct. Toen werd goed duidelijk hoe ernstig de dementie van mijn moeder was.”

De 62-jarige Phia Oostenbach is enig kind en mantelzorger. Dat doet ze met liefde, al beseft ze op een gegeven moment ook: “Dit trek ik niet alleen.” Dus regelde ze eerst hulp vanuit de Wmo en uiteindelijk zorg voor haar moeder vanuit een Persoonsgebonden Budget. Haar vader krijgt extra hulp bij het aan- en uitkleden en bij het innemen van zijn medicijnen, zowel in de ochtend als avond. Daarnaast is het ouderlijk huis verbouwd, zodat haar ouders nu beneden kunnen wonen.

Voordeur op slot

Zeker, dat alles bij elkaar heeft haar taken verlicht. Toch is ze nog volop actief als mantelzorger en niet alleen in het regelwerk. “Ik douch mijn moeder altijd zelf, want ze accepteert dat niet van de thuiszorg. Mij kost het ook moeite. En het gebeurt wel eens tegen haar zin, maar ik wil dat ze fris blijft.” Zo zijn er meer dingen. “Soms doe ik de voordeur op slot, zodat mijn moeder niet de straat op gaat. Mijn vader denkt daar niet altijd aan.” Phia Oostenbach beseft dat haar moeder hier niet voor kiest en werkte mee aan een onderzoek van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg onder mantelzorgers van mensen met dementie.

Onvrijwillige zorg

Doel van dit onderzoek: inzicht krijgen in de ervaringen van mantelzorgers met dilemma's rondom vrijheid en veiligheid die kunnen leiden tot onvrijwillige zorg. Hoe gaat dat nu in de praktijk en welke ondersteuning hebben mantelzorgers nodig? De studie wordt zowel in Nederland als België uitgevoerd. Phia Oostenbach: “Ik hoop dat ik door mijn deelname de zorg kan verbeteren. Het aanvragen van bijvoorbeeld een PGB of Wmo-voorziening is nu veel te moeilijk, dat moet echt eenvoudiger. Wat de zorg betreft is het belangrijk dat, naast praktische vaardigheden, gelet wordt

op persoonlijke aandacht voor de medemens. Tijdens de opleiding zou hier meer aandacht voor moeten zijn. En weet je wat ik ook fijn zou vinden? Als we met z'n allen weer meer oog zouden krijgen voor elkaar.”

Er bestaan verschillende vragenlijsten waarmee de lichamelijke en fysieke kwetsbaarheid van ouderen geëvalueerd kan worden. Er kan als het ware een kwetsbaarheidsscore bepaald worden. Echter blijkt uit ons onderzoek dat die kwetsbaarheidsscore niet voorspelt of je in de komende 2 jaar verder achteruit zult gaan.

het Veld, LPO et al. (2019). The ability of four frailty screening instruments to predict mortality, hospitalization and dependency in (instrumental) activities of daily living. European journal of ageing, 16(3), 387-394



Phia Oostenbach met haar moeder





Tielke Ausems (links) en Nel van Lin (rechts)

Niet praten over ouderen, maar met ouderen

Sinds 2019 werkt de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg samen met de Raad van Ouderen (RvO). De RvO zit viermaal per jaar samen met de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Hugo de Jonge) en adviseert hem zowel gevraagd als ongevraagd over de ouderenzorg. Thema's waarover de raad adviezen heeft gegeven, zijn bijvoorbeeld eenzaamheid en de verhuizing van thuis naar het verpleeghuis. Het doel is vooral om met ouderen te praten in plaats van over ouderen.

beter
oud

Uit Limburg nemen Nel van Lin en Tielke Ausems deel aan de RvO. Beiden zijn actief in de Katholieke Bond van Ouderen Limburg. Met hun achtergrond zijn ze zeer waardevol voor de RvO. Zo was Nel van Lin (wijk)verpleegkundige en 25 jaar inspecteur voor de gezondheidszorg. In die functie hield ze onder andere toezicht op de kwaliteit van de zorg voor ouderen, zowel intra- als extramuraal. Tielke Ausems werkte als arts en eveneens als inspecteur voor de gezondheidszorg. "We zetten ons zo hard in voor ouderen, omdat we als inspecteurs meerdere malen gezien hebben dat de kwaliteit van de zorg in verpleeg- en verzorgingshuizen onvoldoende is", vertellen ze. Bovendien hebben ze door hun vrijwilligerswerk bij de KBO ervaren hoe belangrijk het is om ouderen een stem te geven en hen veel meer bij de ontwikkelingen te betrekken.

Ook weten ze allebei wat het betekent om mantelzorger te zijn. Van Lin: "Vanaf 2005 ben ik mantelzorger voor familieleden en vrienden. Als er meerdere mensen iets aan mij vragen, is dat soms heel zwaar. Het is dan een hele kunst om gezond en in evenwicht te blijven. Goed voor je zelf zorgen is belangrijk. Het voordeel van mijn activiteiten als mantelzorger, is dat die de bestaande band met mijn familie en vrienden versterken. Daar ben ik dankbaar voor."

Tielke Ausems is sinds 2018 24/7 mantelzorger van haar echtgenoot. Een kwetsbare man met meerdere aandoeningen die al diverse hart- en herseninfarcten kreeg, in een rolstoel zit

en aan het dementeren is. "Ik wil hem graag zo lang mogelijk zelf verzorgen. Gelukkig heb ik hulp van de wijkzorg, hoewel die nu weer voor een deel is teruggeschroefd."

Door de krachten te bundelen met de AWO-ZL kan de RvO adviezen over bepaalde thema's wetenschappelijk onderbouwen. Beide oud-inspecteurs vinden het belangrijk dat praktijkprofessionals evidence based werken en zorgaanbieders leren van best practices. Eensgezind: "Wetenschappelijke onderbouwing is van grote waarde als we de minister willen overtuigen van maatregelen die effectief zijn. Dat kunnen de ouderen niet alleen. De adviezen van de AWO-ZL zijn daarom voor ons heel waardevol en worden door ons meegenomen en verwerkt in de adviezen. Voorbeelden daarvan zijn de adviezen 'Keuze-informatie verpleeghuizen', 'Voorbereiden op Ouder worden' en 'Zingeving'. Wij waarderen de samenwerking met de AWO-ZL ten zeerste en hopen nog lang van de kennis en het onderzoek van de werkplaats gebruik te mogen maken."

Van Lin en Ausems zijn ook lid van de AWO-ZL Ouderen Kernadviesraad. Deze adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers van de centrale cliëntenraden van de deelnemende zorgpartners (MeanderGroep Zuid-Limburg, Sevagram, Envida, Cicero Zorggroep, Zuyderland, Mosae Zorggroep en Vivantes), Landelijke Organisatie Cliëntenraden (LOC) en nu ook de RvO. Middels de ouderen kernadviesraad kan de AWO-ZL de

doelgroep betrekken bij het onderzoek en andersom krijgt de AWO-ZL nuttige informatie over wat er speelt en leeft binnen de ouderenzorg

Het is duidelijk dat beiden zeer gemotiveerd zijn in hun rol als vrijwilliger. Beter ouderenzorg, dat is de inzet. Ausems: "Lid zijn van de RvO verruimt je blik. Het is boeiend om mee te mogen werken aan de adviezen. Ze worden breed gedragen en opgepakt door verschillende seniorenorganisaties zoals blijkt uit de reacties van met name de participanten in het Platform Senioren Limburg."

Van Lin: "Het is heel zinvol om, vanuit Limburg, lid te mogen zijn van de RvO. Met onze adviezen kunnen we het ouderenbeleid beïnvloeden en de zorg voor ouderen verbeteren, zowel landelijk, regionaal als lokaal."

Inmiddels heeft de RvO al vijf adviezen uitgebracht en dat worden er hopelijk nog veel meer. Zodra adviezen gepubliceerd worden, stuurt de AWO-ZL deze naar de Ouderen Kernadviesraad en de beleidsmedewerkers van de zorgorganisaties. Daarnaast worden de adviezen verspreid op de AWO-ZL website en sociale media.

Lees hier meer over de adviezen.

beteroud.nl/raad-van-ouderen



Over de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg

onderscheidende
kenmerken
van de AWO-ZL

Ten eerste duobanen

Duobanen zijn de kurk waarop de AWO-ZL drijft, waarin wederkerige linking pins uit wetenschap en praktijk centraal staan. Gepromoveerde senior-onderzoekers zijn verbonden aan een zorgorganisatie en tevens werkzaam aan de Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool, Gilde Zorgcollege of VISTA college. Daarnaast zijn het medewerkers uit zorgorganisaties, mbo of hbo, die werken bij de universiteit. De linking pins vormen de brug tussen wetenschap en praktijk, initiëren en coördineren onderzoek en onderwijsactiviteiten.

Ten tweede multidisciplinariteit

Verskillende disciplines uit de zorg en daarbuiten (zoals dienstverlening, datascience en onderwijskunde) werken samen in wetenschappelijk onderzoek gericht op kennisontwikkeling die bijdraagt aan de missie.

Ten derde maatwerk

Invulling van functies en deelname aan projecten en activiteiten is zo veel mogelijk afgestemd op de individuele partners.

We zijn een structurele samenwerking tussen het wo, hbo en 2 mbo's, respectievelijk Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool, Gilde Zorgcollege en het VISTA college met 7 zorgorganisaties: MeanderGroep Zuid-Limburg, Sevagram, Envida, Cicero Zorggroep, Zuyderland, Mosae Zorggroep en Vivantes.

De missie van de AWO-ZL is met wetenschappelijk onderzoek een bijdrage te leveren aan de verbetering van:

- de kwaliteit van leven van ouderen en hun naasten;
- de kwaliteit van zorg;
- de kwaliteit van medewerkers en hun werk in de langdurige ouderenzorg.

In de AWO-ZL werken mensen uit de praktijk, beleid, onderzoek en onderwijs samen aan projecten, waarin zij kennis en ervaring uitwisselen. De werkzaamheden worden uitgevoerd op diverse locaties binnen de verschillende organisaties.

Ondersteuning en zorg (micro)

Het verbeteren van de kwaliteit van het dagelijks leven door betere ondersteuning, zorg en behandeling is het centrale onderzoeksthema van de AWO-ZL. We kijken bijvoorbeeld hoe we mensen kunnen leren omgaan met allerlei beperkingen: fysieke, maar ook psychologische, hoe je reageert op veranderingen bijvoorbeeld. En eventuele sociale beperkingen: hoe kun je het netwerk van ouderen versterken?

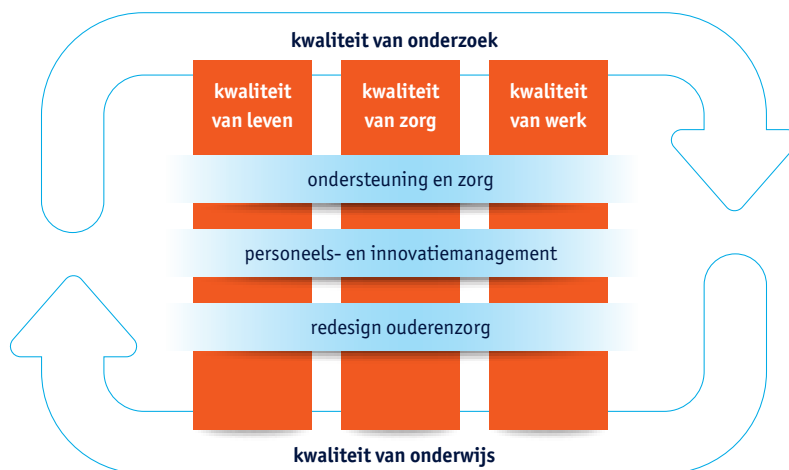
Personeels- en innovatiemanagement (meso)

Wetenschappelijke kennis over het toerusten van medewerkers is cruciaal om de ondersteuning en zorg aan bewoners en hun naasten te verbeteren. We zullen onze medewerkers in staat moeten stellen een zo goed mogelijke zorg- en dienstverlening te kunnen bieden. Hier doen we dan ook onderzoek naar. Bijvoorbeeld welke vaardigheden hebben medewerkers nodig om hun werk op een goede manier te kunnen verrichten? Wat is een goede samenstelling van teams en hoe kunnen organisaties zich voorbereiden op verandering van werkwijzen?

Redesign ouderenzorg (macro)

Soms zijn radicale vernieuwingen nodig om de ondersteuning en zorg te veranderen. Het thema redesign ouderenzorg is hierop gericht en onderzoekt hoe zorg- en dienstverlening anders kan worden ingericht om beter tegemoet te komen aan de wensen en behoeften van bewoners en hun naasten. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van nieuwe woonzorgconcepten of andere wijze van bekostiging van zorg.

figuur 1
Onderzoeksthematiek



Met **wetenschappelijk onderzoek** het leven, de zorg en het werk in de ouderenzorg verbeteren.

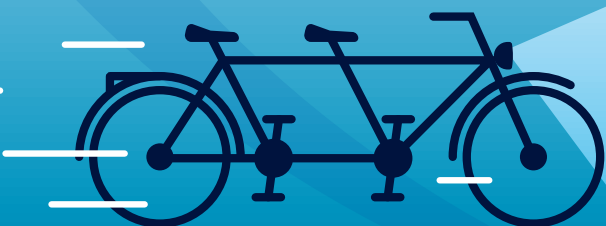


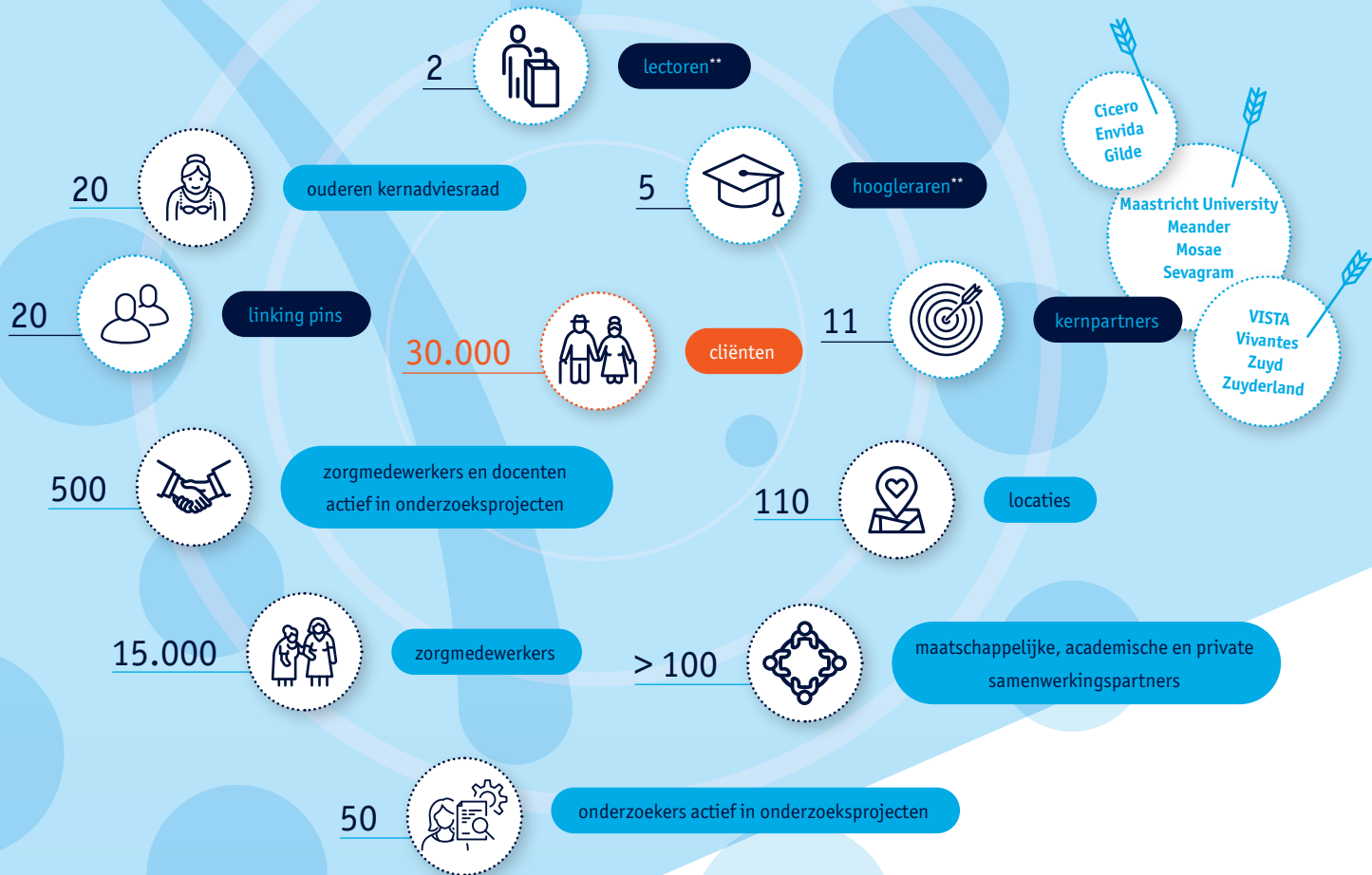
-  **1.500**
nieuwsbriefontvangers
-  **15.000**
website bezoekers
-  **2.000**
social media volgers
-  **150***
uitingen
-  **6**
nieuwsbrieven per jaar



* 150 uitingen in de vorm van maatschappelijke publicaties, wetenschappelijke publicaties, bijdragen (inter)nationale congressen en symposia, buitenlandse werkbezoeken, inhoudelijke bijeenkomsten, presentaties, radio- of televisie items

Drijvende kracht zijn de wederkerige linking pins: senior **wetenschappelijk onderzoekers** die in tandemconstructie werken met **medewerkers uit de praktijk** (zorg en/of onderwijs).





nieuwe
logo van
AWO-ZL

academische
werkplaats zuid
ouderenzorg limburg

frisse wind

Een dynamisch logo, dat past binnen een steeds veranderende organisatie, waarbij heel veel partijen en disciplines betrokken zijn. Van wetenschappers tot familie, vrienden, vrijwilligers, zorgprofessionals en organisaties.

Continue in beweging om "de oudere" heen. Of het nu gaat om een buurtinitiatief of onderzoek op Europees niveau. Allemaal belangrijk en met elkaar verbonden, direct of indirect.

een sterke basis

De cirkel als basisvorm, waarbij iedereen werkzaam in de ouderenzorg gelijkwaardig op zichzelf staat, maar ook één groot geheel vormt.

Daarbij hebben we allemaal een gemeenschappelijk doel: "Het dagelijks leven van ouderen en hun naasten een beetje mooier maken."

duurzame relatie

We zijn meer dan 20 jaar nadrukkelijk aanwezig binnen de ouderenzorg en met dit logo zorgen we voor een stevige basis voor de duurzame relaties binnen de AWO-ZL.

“Het is heel goed dat onze werelden elkaar ontmoeten”

De samenwerking is nog pril, maar Jeanette Oostijen is nu al meer dan enthousiast. Als lid van het College van Bestuur van het VISTA college vindt ze het bijzonder positief dat hun mbo-opleidingen gaan optrekken met de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg (AWO-ZL). “Het is heel goed dat onze werelden elkaar ontmoeten.”

Jeanette Oostijen trad in september 2019 toe tot het College van Bestuur van het VISTA college. Hiervoor was ze negen jaar directeur van de faculteit International Business and Communication van Zuyd Hogeschool. “Ik kende het mbo al wel door mbo-studenten die bij ons stage kwamen lopen. Maar nu ik hier werk, zie ik pas goed hoe ongelooflijk breed het mbo is.” Het VISTA college heeft locaties in heel Zuid-Limburg: meer dan 13.000 studenten en 3000 cursisten volgen hier een vorm van middelbaar beroepsonderwijs of een cursus. “Dat is zo belangrijk voor de regio”, zegt Jeanette Oostijen. Door contacten tussen medewerkers van de AWO-ZL en het VISTA college ontstond het idee voor aansluiting bij de AWO-ZL. “En dat hebben we nu in een structureel samenwerkingsverband vastgelegd.”

Vernieuwend

Dat Gilde Zorgcollege (eveneens mbo) al eerder de samenwerking met de AWO-ZL is aangegaan, noemt ze een pluspunt. Evenals de samenwerking met Zuyd Hogeschool, die in de academische werkplaats vertegenwoordigd is. “Wat ik interessant vind, is dat de AWO-ZL in een breed netwerk onderzoek doet naar de kwaliteit van leven van en zorg voor ouderen. En dat ouderen zelf hier bij betrokken worden. Verder vind ik het bijzonder dat onderzoekers als linking pins in de ouderenzorg actief zijn en we van daaruit dus de relatie met het onderwijs kunnen leggen. Het is wel

belangrijk om goed te kijken naar de toepassing van het onderzoek in het praktijkgerichte mbo-onderwijs. Bij het vertalen van onderzoeksresultaten naar de dagelijkse praktijk van het onderwijs, kunnen onze onderwijskundig leiders een belangrijke rol spelen. Die zijn al bezig met vernieuwend onderwijs en curriculumontwikkeling en daar draagt onderzoek beslist aan bij. We gaan zo ook toe naar meer evidence-based onderbouwd onderwijs.”

Docenten en studenten

Docenten reageren positief op de samenwerking, heeft Jeanette Oostijen ervaren. “Elkaars werk leren kennen vinden ze interessant. En ze willen graag weten wat de onderzoeksthema’s zijn en wat ze daar mee kunnen. Een ontwikkeling die meespeelt, is dat we steeds meer samen met de praktijk gaan opleiden. En dus is het ook belangrijk om resultaten uit onderzoek hierin mee te nemen. Een voorbeeld zijn de werkleerbedrijven: op welke manier kunnen we hier onderwijs het beste vormgeven en welk onderzoek ligt hieraan ten grondslag? Dan doe je dus niet alleen onderzoek naar inhoudelijke vraagstukken, maar ook naar didactische vraagstukken. En mogelijk kunnen studenten een rol vervullen in het onderzoek. Bijvoorbeeld door tijdens hun stage actuele informatie op te halen over een thema waar onderzoek naar wordt gedaan.”

Curricula

Voor het mbo kan de samenwerking ook van meerwaarde zijn voor de curricula. “Het is belangrijk om te kijken hoe we de uitkomsten van het onderzoek kunnen verwerken in de curricula: wat zit er al in en wat ontbreekt nog? “Als voorbeeld noemt ze de Landelijke Prevalentiemeting Zorgkwaliteit (LPZ), een instrument voor het meten van de kwaliteit van de basiszorg.



A photograph of Jeanette Oostijen, a woman with blonde hair, smiling. She is wearing a dark grey top with a knot at the waist. The background is a blurred office or library setting with bookshelves.

Jeanette Oostijen • lid College van Bestuur VISTA college

“Wat moeten docenten daar straks precies van weten en overbrengen naar de studenten? Hoe vertaal je dat naar het onderwijs? Dat geldt eveneens voor de vraag hoe het onderwijs zo in te richten en te verbreden dat welzijn in de ouderenzorg meer aandacht krijgt.” Jeanette Oostijen benadrukt tot slot dat er nog volop wordt gewerkt aan het vormgeven van de samenwerking. En dat Annette Bour en Birgit van Pelt van de zorgopleidingen van het VISTA college uit Heerlen en Maastricht hier een belangrijke rol in vervullen als linking pins. “Zij zijn hiermee aan de slag gegaan en zijn tot nu toe enthousiast over de samenwerking. We zien vele mogelijkheden voor de toekomst.”

Dr. Petra Erkens is vanaf maart 2020 aangesteld als linking pin naar het MBO. Zij vormt de brug tussen wetenschap en de onderwijspraktijk.



'NICHE Leeds' actief als academische werkplaats naar Maastricht's model

Een hele aantrekkelijke manier van werken, zo beoordeelde Karen Spilsbury het model van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg. "Ik volgde deze werkplaats al jaren en was onder de Indruk", vertelt de hoogleraar van de Universiteit van Leeds (Engeland). "Ik zag hoe universiteit en zorgorganisaties samenwerken om vragen te beantwoorden die van belang zijn voor de mensen die in verpleeghuizen wonen of werken. Kennis wordt niet opgelegd, maar komt tot stand in een actief partnerschap. Die samenwerking draagt bij aan een betere kwaliteit van zorg en daarmee aan een betere kwaliteit van leven van bewoners in verpleeghuizen."

Karen Spilsbury is mede-oprichter van NICHE Leeds (Nurturing Innovation in Care Home Excellence in Leeds). In NICHE Leeds werkt de Universiteit van Leeds samen met zorgorganisaties in Leeds Care Association, ondersteund door de gemeenteraad van Leeds. NICHE Leeds is gebaseerd op het model van de AWO-ZL en ging in september 2018 officieel van start: precies een jaar na de bevlogen presentatie die hoogleraar Jan Hamers van de AWO-ZL in Leeds verzorgde. Dat deed hij destijds op uitnodiging van Karen Spilsbury, die aan het slot van de bijeenkomst de vraag stelde wie zou willen meewerken aan de oprichting van een soortgelijke werkplaats in Leeds. "Ik was heel enthousiast en heb meteen ja gezegd", blikt Peter Hodkinson terug op die middag. Hij is voorzitter van de Leeds Care Association en algemeen directeur van zorgorganisatie Westward Care. Op die middag werd het voornemen om een Academische Werkplaats naar Maastricht's model te starten in Leeds geboren.



Karen Spilsbury and Peter Hodkinson

Motivatie

Dat de AWO-ZL bij de start van NICHE Leeds vertegenwoordigd was, noemt het duo zeer waardevol. De AWO-ZL werkt immers al twintig jaar met dit model. "Zo konden we die dag veel leren van hun ervaringen en strategieën voor het bevorderen van betrokkenheid en impact. Daarmee konden we onze eigen plannen voor het ontwikkelen van een model in Leeds onderbouwen", zegt Karen Spilsbury.

In verschillende landen is er interesse om het model van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg in te voeren. NICHE Leeds startte in 2018 als academische werkplaats naar Maastricht's model. Ook in Graz, Oostenrijk en Witten, Duitsland is er interesse om een Academische Werkplaats op te bouwen.

Info

In eerste instantie stapten twee zorgorganisaties in: Westward Care en Springfield Healthcare. Inmiddels zijn er nieuwe partners bijgekomen en het netwerk wil blijven uitbreiden. In het onderzoek richt NICHE Leeds zich op de dagelijkse zorg en ondersteuning van bewoners. Dat varieert van het bevorderen van hun mondgezondheid tot een goede zorg bij het levenseinde. Medewerkers van de deelnemende zorgorganisaties worden er vanaf het begin nauw bij betrokken. Peter Hodkinson: "De belangrijkste drijfveer voor organisaties om deel te nemen is meer kwaliteit van zorg, van leven en van werk. Als we in het onderzoek resultaten boeken, motiveert dat de mensen in de verpleeghuizen om een volgende keer weer mee te werken aan wetenschappelijk onderzoek."

NICHE Know-How

De 'NICHE Know-How' die NICHE Leeds ontwikkelde draagt daar vast ook aan bij: dit zijn beknopte documenten waarin nieuwe wetenschappelijke kennis naar de praktijk vertaald is, inclusief handvatten voor toepassing in de zorg. Wellicht een tip voor de AWO-ZL, oppert het duo,



AWO-ZL en NICHE op bezoek bij de Lord Mayor of Leeds (burgemeester)

dat 'Maastricht' als belangrijke partner ziet. De werkplaatsen kunnen van elkaar leren, denken beiden. Al was het werkbezoek van NICHE Leeds in maart 2019 aan Maastricht vooral bedoeld om meer kennis op te doen van het Nederlandse model. NICHE Leeds staat immers nog in de kinderschoenen, zegt Karen Spilsbury. "In Maastricht konden we vragen stellen over hoe het model werkt, hoe medewerkers samenwerken, waar de kansen liggen en wat de uitdagingen zijn. Maar ook: hoe beoordelen jullie onze voortgang?" Bovendien opende het bezoek de ogen voor bredere samenwerkingsmogelijkheden, vult Peter Hodgkinson aan. Zoals de inzet van studenten technologie voor het oplossen van problemen die de praktijk van de zorg aanreikt. "Daarom zijn wij ons netwerk naar andere afdelingen van de universiteit aan het uitbreiden en hebben we nu contact met de Technische school", zegt hij. In september 2019 bezochten medewerkers van de AWO-ZL Leeds om het eenjarig jubileum te vieren. En natuurlijk om ervaringen uit te wisselen. Eensgezind: "Dat blijven we doen. We hopen 'Maastricht' snel weer te zien."

Het succes van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg steunt op 2 belangrijke pijlers: de inzet van linking pins om de verbinding te leggen tussen zorg, onderwijspraktijk & wetenschap en de samenwerking binnen multidisciplinaire teams.

Verbeek, H et al. (2020). The Living Lab in Ageing and Long-Term Care: A Sustainable Model for Translational Research Improving Quality of Life, Quality of Care and Quality of Work. The Journal of Nutrition, Health & Aging, 24(1), 43-47



De AWO-ZL werkt intensief samen met academische, non-profit en private partners uit diverse landen binnen haar projecten. Het door de Europese Commissie gefinancierde TRANS-SENIOR project bijvoorbeeld verenigt partners uit Nederland, België, Israël, Duitsland, Zwitserland en Polen.



Info



UNIVERSITY OF LEEDS



Achter de AWO-ZL schermen met

Bram de Boer

postdoc onderzoeker Universiteit Maastricht
en linking pin bij Mosae Zorggroep

Hoe ben je in de ouderenzorg terecht gekomen?

Door een combinatie van interesse in onderzoek tijdens mijn opleiding en mijn persoonlijke situatie. Mijn oma ontwikkelde dementie en verhuisde naar een verpleeghuis. Elke keer als we haar bezochten, viel mij op dat ze op dezelfde plek aan tafel zat. Er was overdag vrij weinig te doen voor haar. Toen ik de mogelijkheid kreeg om onderzoek te doen naar zorgboerderijen die 24-uurs verpleeghuiszorg bieden voor mensen met dementie, was dit een perfecte match voor mij na het volgen van de bachelor Cognitieve Psychologie en daarna de master Health & Social Psychology.

Wat is jouw motivatie om in de ouderenzorg te werken?

Ik wil dat mensen met dementie een betekenisvol bestaan kunnen leiden, ook als ze in het verpleeghuis wonen. In de praktijk zijn er veel initiatieven om dit te bewerkstelligen. Maar we zien ook dat dit voor veel locaties een uitdaging is. Graag onderzoek ik de effecten van innovatieve vormen van verpleeghuiszorg en help ik bij het identificeren van succesvolle elementen van bestaande initiatieven. Ook vind ik het erg interessant dat de kennis die wij opdoen in ons onderzoek bestaande verpleeghuizen kan helpen om succesvolle initiatieven te implementeren. Dat er iets gedaan wordt met de opgedane kennis motiveert het meest. Mijn rol als linking pin bij Mosae Zorggroep werkt daarom ook heel motiverend, omdat je bijvoorbeeld samen met mensen uit de praktijk nadenkt over welke onderzoeksprojecten het beste passen bij vragen uit de organisatie.

Op welke manier wil je bijdragen aan het verbeteren van de ouderenzorg en hoe geef je dat vorm?

Er zijn heel veel mooie initiatieven binnen de verpleeghuiszorg en ik wil blijven onderzoeken welke daarvan echt wetenschappelijk onderbouwd kunnen worden. Deze kennis deel ik graag met de praktijk en onderwijsinstellingen binnen de AWO-ZL. Zo bekijk ik nu bij Mosae Zorggroep of de

MEDLO-tool, een door ons ontwikkeld observatie-instrument, in de praktijk te gebruiken is. Mogelijk is dit een goed instrument om het dagelijks leven van hun bewoners in kaart te brengen. Medewerkers van Mosae zouden dit dan kunnen gebruiken voor bijvoorbeeld een opdracht binnen de HBO-V opleiding. Daarnaast biedt het ook aanknopingspunten voor zorgverbetering.

Wat is voor jou en voor de ouderenzorg de meerwaarde van de AWO-ZL?

Dat is toch echt de wisselwerking tussen de praktijk en het onderzoek dat wij uitvoeren. Onderzoek wordt een stuk interessanter als je onderzoeksvragen gebaseerd zijn op issues uit de praktijk. Dit is denk ik ook meteen de meerwaarde voor de ouderenzorg. Het onderzoeken van relevante vragen die kunnen bijdragen aan veranderingen en verbeteringen in de zorgpraktijk.

Wat leer je van samenwerken met medewerkers en wat kunnen zij van jou leren?

Er zijn verschillen in hoe medewerkers in de zorg en onderzoekers dingen aanpakken. Ik merk dat in de praktijk vaak snel keuzes gemaakt moeten worden. Medewerkers zijn erg goed in het doorhakken van knopen als dat nodig is. Voor onderzoekers is dat soms lastiger. Wij willen eerst een compleet overzicht maken en alles op een rij zetten, zodat we een weloverwogen besluit kunnen nemen. Dat kost natuurlijk meer tijd. Ik denk dat we hierin dingen van elkaar kunnen leren. Wij als onderzoekers moeten wellicht soms wat pragmatischer zijn, terwijl medewerkers in de praktijk wel kritisch moeten blijven in de keuzes die ze maken.

Wat is je wens voor de toekomst van de ouderenzorg?

Dat de positieve verhalen uit de ouderenzorg meer aandacht krijgen!

Hoe ben je in de ouderenzorg terecht gekomen?

Na mijn studie neuropsychologie in Utrecht ben ik in Maastricht bij de AWO-ZL gepromoveerd op het onderwerp 'diagnostiek en behandeling van delier bij oudere ziekenhuispatiënten'. Van daaruit ben ik de ouderenzorg ingerold, eerst bij Envida en nu bij MeanderGroep Zuid-Limburg.

Wat is jouw motivatie om in de ouderenzorg te werken?

Ouderen zijn mensen die veel hebben meegemaakt en veel te vertellen hebben. Daarbij is werken in de ouderenzorg echt een uitdaging. Het wordt vaak als stoffig beschouwd, maar mijn werk is juist enorm veelzijdig. Het is een baan waarin je vrijwel alle aspecten van psychologische benadering en behandeling tegenkomt.

Op welke manier wil je bijdragen aan het verbeteren van de ouderenzorg en hoe geef je dat vorm?

Als psycholoog geef ik het zorgteam handvatten en advies over de omgang met en bejegening van ouderen in het verpleeghuis. Vaak zijn dit mensen met dementie en kunnen mijn adviezen helpen om gedragsproblemen te verminderen. Verder gebruik ik de kennis die ik heb opgedaan tijdens mijn promotieonderzoek om medewerkers te scholen in wat delier is en hoe je dat het beste kunt herkennen en behandelen. Daarnaast werk ik als linking pin vanuit de AWO-ZL om het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek te vergemakkelijken. En in die rol zorg ik er ook voor dat bewezen effectieve interventies daadwerkelijk op de werkvloer worden geïmplementeerd, om zo de best mogelijke zorg te bieden.

Wat is voor jou en voor de ouderenzorg de meerwaarde van de AWO-ZL?

Ik vind het erg leuk om met één been in de wetenschap te staan en om vanuit de praktijk te helpen wetenschap vorm te geven en de resultaten ervan te implementeren in de praktijk.

Vanuit het perspectief van de ouderenzorg is de AWO-ZL wat mij betreft onmisbaar. Als je kijkt naar het onderzoek wat daar gedaan wordt en de positieve impact die het heeft op de ouderenzorg, is dat echt een enorm succes. Een mooi voorbeeld vind ik EXBELT. De resultaten van dat onderzoek hebben geleid tot een drastische afname van fixatiemiddelen in de zorg en het is zelfs nationaal beleid geworden.

Wat zijn volgens jou knelpunten tussen wetenschappers en professionals en hoe vullen ze elkaar aan?

Het grootste knelpunt is naar mijn idee dat wetenschappers vaak een te simpel beeld hebben van de zorg. De werkdruk is hoog en zorgmedewerkers krijgen vanuit verschillende expertises adviezen of werkwijzes opgelegd waardoor de ruimte voor deelname aan onderzoek soms ontbreekt. Anderzijds zou het kunnen dat zorgprofessionals niet altijd de meerwaarde van onderzoek inzien. Ze beseffen niet altijd dat een extra tijdsinvestering nu een lastenverlichting in de toekomst kan betekenen.

Wetenschappers en professionals vullen elkaar mooi aan, omdat ze beide hart voor de zaak hebben en hard werken om zo goed mogelijke zorg te leveren, elk vanuit hun eigen expertise. Zorgprofessionals kunnen goed aangeven wat er op de werkvloer mist of misgaat. Onderzoekers kunnen daar weer gebruik van maken om interventies te ontwikkelen die in de zorg ingezet kunnen worden.

Wat is jouw wens voor de toekomst van de ouderenzorg?

Dat we richting een systeem gaan waar de zorg en de fysieke omgeving van de zorg zo goed als mogelijk aansluiten bij de wensen en behoeftes van een cliënt. Dat er meer gekeken wordt naar wie iemand is als persoon en wat voor zorg en omgeving daar het beste bij past, in plaats van de focus te leggen op medicalisering van de zorg. Zorgonderwijs zou dan ook meer oog kunnen hebben voor welbevinden en bejegening van cliënten en niet alleen moeten focussen op kennis en handelingen, met name binnen de psychogeriatric.



Achter de AWO-ZL schermen met

Eveline van Velthuijsen

psycholoog bij MeanderGroep Zuid-Limburg en praktijk linking pin bij de AWO-ZL

De Ruimte voor Zorg applicatie maakt bijzondere gesprekken mogelijk

Kwaliteit van zorg in verpleeghuizen en ervaringen van cliënten worden al langere tijd gemeten en in beeld gebracht. Sinds de invoering van het Kwaliteitskader Verpleeghuiscare is er (nog) meer aandacht voor het boven water halen van het verhaal van de bewoner achter die ervaringen. Juist omdat ervaringen een goed inzicht geven in waarom zorgorganisaties goed of slecht presteren.

Dat biedt vervolgens kansen om de zorg- en dienstverlening te verbeteren. De Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg ontwikkelde hiervoor de methodiek 'Ruimte voor Zorg'. De relatie tussen de bewoner, diens naasten en zorgverleners is het uitgangspunt van de nieuwe methode. Daarnaast vormt de methode een lerend netwerk in de praktijk. Een medewerker van een zorgorganisatie gaat naar een andere zorgorganisatie en voert hier drie aparte gesprekken: met de bewoner, zijn naaste en een betrokken zorgverlener.

De methode is samen met de praktijk ontwikkeld, vanuit een waarderende benadering. "Als staffunctionaris kwaliteitszorg bij Zuyderland Zorgcentra ben ik al ruim anderhalf jaar betrokken bij de ontwikkeling van Ruimte voor Zorg", vertelt Marc Vrancken. "Tijdens de eerste meting heb ik verschillende driehoeksinterviews afgenomen bij een andere zorgorganisatie. Meer recent ben ik betrokken geweest bij de ontwikkeling van de ondersteunende applicatie. Omdat ik naast mijn werk in de zorg ook ervaring als applicatiebeheerder heb, kon ik tijdens de ontwikkelingsfase steeds stukjes van de applicatie testen en de ontwikkelaars van feedback voorzien. Zo hebben we zes of zeven rondes van feedback verwerkt."

Duco Fronik van Code Art schreef de software voor de applicatie. "Wij zijn een klein bedrijf en zijn erg selectief in de opdrachten die we aannemen. We kozen voor deze opdracht in samenwerking met de AWO-ZL vanwege het rechtstreekse contact met de gebruikers van de applicatie, zoals Marc. We vinden het daarnaast een waardevol project, omdat we zorgprofessionals met onze applicatie werk uit handen

"Hoewel het voeren van kwaliteitsgesprekken met cliënten en naasten tijdsintensief is, levert het veel inzichten op over hoe een cliënt de zorg ervaart."

Kim Janssen
Kwaliteitsverpleegkundige Envida

quote

kunnen nemen." Maar ook uitdagingen zijn er voldoende voor Duco: "De gevoerde gesprekken bevatten veel vertrouwelijke informatie, die we op een veilige manier moeten opslaan. Voor de AWO-ZL gingen we op zoek naar een Nederlandse cloudbeheerder die voldoet aan alle normen voor zorgdata."

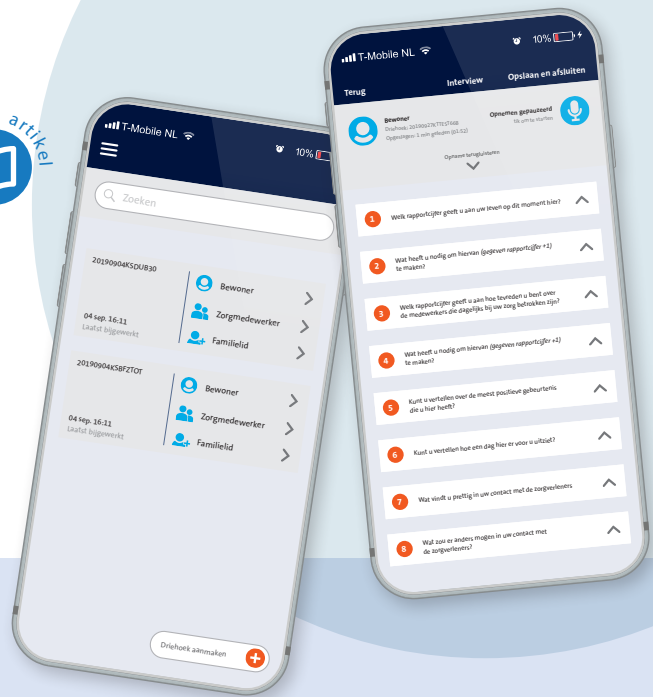
Door gebruik te maken van de Ruimte voor Zorg applicatie is het voor interviewers gemakkelijker om de gesprekken te voeren. De applicatie neemt het gesprek op, zodat je als interviewer slechts een paar steekwoorden hoeft te noteren. Op een later moment worden de interviews uitgewerkt en geanalyseerd. Op termijn is het streven van de



Om een goed beeld te kunnen vormen van de ervaren kwaliteit van zorg, is het belangrijk om niet alleen het perspectief van de cliënt, maar ook het perspectief van de mantelzorg en de zorgprofessional mee te nemen.



Haex, R et al. (2020). How do clients and (In) formal caregivers experience quality of home care? A qualitative approach. *Journal of advanced nursing*, 76(1), 264-274



onderzoekers dat de applicatie de verzamelde gegevens meer geautomatiseerd verwerkt. Dat moet terugkoppeling naar de afdeling vergemakkelijken. "Wij willen de Ruimte voor Zorg methodiek breder in gaan zetten in de organisatie, ook om de kwaliteit van zorg te verbeteren. Wij zijn dus zeker vragende partij voor een uitgebreidere rapportage op afdelingsniveau", vertelt Marc Vrancken.

Masha Habets (25) werd tijdens de meting als naaste bevraagd over de zorg voor haar grootmoeder van 86 die bij Envida verblijft. Zij is te spreken over de gesprekken: "Zelf werk ik als individueel begeleider voor personen met psychische problemen, dus ik weet hoe druk de mensen in de zorg het altijd hebben. Ze hebben zo weinig tijd, maar doen zo hun best. Ik vond het fijn dat ik nu ook eens iets positiefs heb kunnen zeggen. Normaal kom je daar te weinig aan toe."

Voor Masha leidde het gesprek ook tot enkele confronterende inzichten: "Je denkt toch veel aan de dementie die ze heeft. En aan de activiteiten die ik vroeger met haar deed, maar die nu niet meer mogelijk zijn." Marc Vrancken vult aan: "De vragen

"Door de training in gesprekstechnieken die ik voor de start van de interviews volgde, had ik het gevoel goed voorbereid de gesprekken aan te gaan."



Esther Davina
Dagbestedingscoach Vivantes Ouderenzorg

die gesteld worden zetten echt aan tot een bijzonder gesprek, waarin je ook tijd hebt om echt diepgaand te luisteren. Als interviewer word je daarin getraind. Om af te wachten en niet steeds te bevestigen of te stimuleren, maar om juist ruimte te geven aan het gesprek."

Het **INDEXQUAL** model laat zien hoe de ervaring van kwaliteit van zorg tot stand komt. Die ervaring is gebaseerd op de verwachtingen die de persoon heeft, op de daadwerkelijke ervaring tijdens het leveren van zorg en op de tevredenheid met het resultaat van de zorg.



Sion, KY et al. (2019). Experienced Quality of Post-Acute and Long-Term Care From the Care Recipient's Perspective—A Conceptual Framework. *Journal of the American Medical Directors Association*, 20(11), 1386-1390



Training Ruimte voor Zorg 2019

De Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg heeft verschillende projecten om met het gebruik van kwaliteitsdata zorgverlening te verbeteren. Zorgverleners, ouderen en hun naasten spelen daar een belangrijke rol in. Kwaliteitsverbetering komt immers daar tot stand waar professionals op de werkvloer de ruimte krijgen om te leren en te reflecteren.

Twee studies zijn in 2019 gestart en gefinancierd vanuit ZonMw. Het gaat om het LINC (Learning Innovation

Nurses Climate) project, dat wordt uitgevoerd in de thuiszorg en verpleeghuiszorg. Een project dat specifiek gericht is op verzorgenden en verpleegkundigen, en waarin wordt samengewerkt met onder andere Burgerkracht Limburg, Zorg aan Zet, V&VN, Vilans & Evolva.

Het tweede project, de LEEV-studie, is specifiek gericht op het, samen met familie en bewoners, verbeteren van relatiegerichte zorg in het verpleeghuis. Zorgverzekeraar CZ, zorgorganisatie Lunet zorg, beroepsvereniging V&VN,

belangenorganisaties Alzheimer Nederland afdeling Parkstad en Steunpunt Mantelzorg Parkstad en arbeidsmarktorganisatie Zorg aan Zet participeren in het project.

Beide projecten maken gebruik van de gegevens verzameld door Ruimte voor Zorg of door de Landelijke Prevalentiemeting Zorgkwaliteit (LPZ). Bovendien volgen ze een actie-gerichte onderzoeksbenadering waarin nauw samengewerkt wordt tussen de onderzoekers en praktijk.



LEEV

<https://bit.ly/36wbdAc>



LINC

<https://bit.ly/2TKkKyk>



Info



'Als ik later oud ben...' van onze nieuwsbrieflezers

Als ik later oud ben...

Het leven brengt met zich mee dat we elk jaar het voorrecht hebben een jaartje ouder te worden. Daarbij kijk ik uit naar een mooie balans van het kunnen genieten van medemenselijkheid en sociale contacten aan de ene kant, maar ook een maximum aan technische/digitale ondersteuning (bij voorkeur spraakgestuurd). Dit alles in de hoop dat het me zo lang mogelijk in staat stelt te genieten van mijn kleinkinderen en de mensen om mij heen. En dat het me helpt nog vele jaren zelfstandig te kunnen functioneren en te communiceren.

Hin (60)
dominee, echtgenoot, vader en opa



Als ik later oud ben hoop ik dat ik nog heel veel sociale contacten heb. Vrienden en familie om je heen is het meest waardevolle dat je kunt hebben.

Maud (23)
student



Oud worden... en zijn!

Het heeft veel mooie kanten. Ik kijk naar mijzelf en zie overal rimpeltjes, groot en klein, maar ik accepteer het. Ik word heel goed begeleid in alles. Zodanig dat oud worden op deze manier zo mooi is, dat ik kan genieten van de lieve mensen om mij heen. Ik denk dat mijn man er trots op zou zijn en blij dat ik op deze manier oud mag worden en zijn!

Thea (83)
thuiswonend bij dochter en schoonzoon



Ik wil en hoop zolang mogelijk samen met mijn vrouw zelfstandig te kunnen blijven wonen. Hetzij met hulpmiddelen en eventueel hulp van een ander. Ook wil ik nog lang actief blijven, zowel lichamelijk als geestelijk. Lichamelijk door te wandelen, fietsen en 's ochtends oefeningen te doen. Geestelijk door zo lang mogelijk als penningmeester van een Corso Buurtschap en als secretaris van een buurtvereniging lid te zijn. Verder wil ik samen met mijn vrouw actief blijven als opa en oma voor onze kleinkinderen en onze kinderen helpen daar waar mogelijk.

Peter en Annie (75)
echtbaar



Van irritatie tot innovatie!

Samen onderzoek doen naar innovatieve oplossingen om de zorg voor ouderen te verbeteren. Dat is de insteek van de samenwerking van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg met bedrijven in de regio.

Een mooi voorbeeld vormt de samenwerking van de AWO-ZL met Arion Group op het gebied van wassen zonder water. Arion Group ontwikkelt en verkoopt al 25 jaar innovatieve medische oplossingen. Daarin is het bedrijf letterlijk grensoverschrijdend: de hoofdstvestiging bevindt zich precies op de Nederlands-Duitse grens. "Sinds 1999 ontwikkelen we producten om mensen die bedlegerig zijn te kunnen wassen, zonder gebruik van de klassieke waskom met water. Dat is een enorme verandering, omdat het wassen op bed met water eeuwenlang de standaardprocedure was en op veel plekken nog is. We noemen het concept dan ook 'Bathing 21': het wassen van de 21e eeuw. Het concept sluit helemaal aan bij mijn visie op innovatie: dagelijkse irritaties op de werkvloer als start van innovatie. Inmiddels bieden we een divers gamma

aan producten aan op de internationale markt onder de merknaam Swash[®]", vertelt oprichter en CEO Erik Joosten van Arion Group.

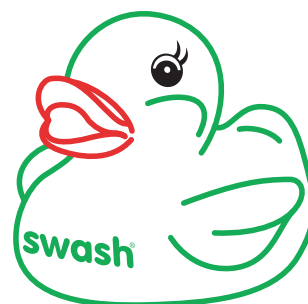
"Arion was de eerste leverancier op de Europese markt en onze voorsprong willen we graag behouden, ook nu steeds meer concurrenten actief worden. Investeren in kwaliteit is daarom onontbeerlijk en daarvoor is kennis nodig. Omdat we de gebruikservaringen van klanten voortdurend meten, doen we als bedrijf al veel kennis op. Maar wij willen een stap verder gaan: we willen als eerste de effectiviteit van het wassen zonder water wetenschappelijk evalueren."

De keuze om daarvoor samen te werken met een kennisinstelling was niet moeilijk, vertelt Erik. "In de afgelopen jaren werkten we al regelmatig samen met onder meer de Universiteit Maastricht en Zuyd Hogeschool. Verschillende studenten voerden bijvoorbeeld een verkennend marktonderzoek voor ons uit in diverse landen. Nu pakken we het wat groter aan in de vorm van een meerjarig onderzoekstraject met als doel de wetenschappelijke effectiviteit van het Bathing 21 concept vast te stellen." Dat heeft geleid tot een uniek samenwerkingsproject met Professor Gaby Odekerken-Schröder verbonden aan de de School of Business and Economics van de Universiteit Maastricht en de FHML-hoogleraren Sandra Zwakhalen en Jan Hamers van de AWO-ZL.

Fabian Groven, verantwoordelijk voor maatschappelijk verantwoord ondernemerschap binnen Arion, zag die



Erik Joosten • CEO Arion Group



uitdaging wel zitten. Inmiddels is hij deeltijds verbonden aan de AWO-ZL als onderzoeker. "Naast mijn reguliere werk bij Arion, doe ik nu promotieonderzoek binnen de AWO-ZL. Zo heb ik onder andere bewoners van het verpleeghuis, hun mantelzorgers en hun zorgverleners gevraagd wat zij belangrijk vinden bij het wassen van iemand die bedlegerig is. Ook studenten verpleegkunde van Zuyd Hogeschool zijn bij mijn onderzoek betrokken. Zij worden tijdens een groepsessie verdeeld in twee groepen: de ene groep wordt verpleegkundige, de andere groep wordt cliënt. Door hen elkaars lichaam zonder water te laten wassen, kunnen we hen bevragen over hun ervaringen als zorgverlener en als cliënt. Studenten zelf geven aan dat zij het leerzaam vinden om deel te nemen aan dit onderzoek. Door zelf op deze manier gewassen te worden, ga je cliënten anders zien. Overigens levert deze samenwerking voor Arion niet alleen meer kennis over de effectiviteit van het wassen zonder water op. We komen via de AWO-ZL ook met buitenlandse kennisinstellingen in contact, waardoor een uitbreiding van deze studie naar een internationale context mogelijk wordt."

Zijn er ook valkuilen te ontdekken in de samenwerking tussen MKB en kennisinstellingen? "Waarschijnlijk niet", vertelt Erik Joosten. "Het is theoretisch gezien natuurlijk altijd mogelijk dat onderzoeksresultaten niet in het voordeel van ons concept spreken. Wij hebben vooraf daarover goede afspraken gemaakt. Ook negatieve resultaten zullen gepubliceerd worden. Maar zelfs in dat geval kunnen we ons voordeel doen met dit onderzoek: wij zijn als eerste op de hoogte van deze resultaten. Met die voorsprong kunnen als eerste het concept verbeteren."

Zorgprofessionals ervaren grote meerwaarde uit een app die hen ondersteunt in het nemen van beslissingen in de zorg voor ouderen thuis.

Thoma-Lürken, T. et al. (2019). Perceived added value of a decision support App for formal caregivers in community-based dementia care. Journal of clinical nursing, 28(1-2), 173-181



In 2019 is de AWO-ZL gestart met de Kerngroep Zorgtechnologie. Ramon Daniels (lector Zuyd Hogeschool en linking pin voor Sevagram) & Sil Aarts (universitair docent en onderzoeker) zijn de aanjagers van dit initiatief. Ramon Daniels: "De Kerngroep Zorgtechnologie ondersteunt ontwikkelaars van zorgtechnologie bij de (door)ontwikkeling van kansrijke producten. Enerzijds door als kerngroep feedback te geven over de producten. Ondernemers hebben zesmaal per jaar de mogelijkheid hun nieuwe producten

te pitchen op onze bijeenkomsten. Anderzijds stellen we experimenteeruimte beschikbaar voor life-testen van producten waar vertrouwen in is. Waar mogelijk betrekken we daarbij studenten van de AWO-ZL kennisinstellingen. Zo wordt momenteel bij Envida geëxperimenteerd met digitale spiegels van Admirr. In de horeca worden deze spiegels al gebruikt voor digitale reclame. Samen met Envida bekijken we nu of er ook toepassingsmogelijkheden te bedenken zijn binnen de ouderenzorg."



bijeenkomst Kerngroep Zorgtechnologie



Fabian Groven in gesprek met studenten





Highlights uit de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg in 2019



Trots zijn we op Theresa Thoma-Lurken, senior onderzoeker en linking pin, die de UM valorisatieprijs kreeg uitgereikt voor haar onderzoek naar een besluitvorming ondersteunende app voor wijkverpleegkundigen.

Het model achter de Ruimte voor Zorg methodiek om kwaliteit van zorg te meten vanuit cliëntperspectief werd als waardevol, positief en krachtig ontvangen door internationale onderzoekers tijdens GSA 2019 in Austin, Texas.



Op 1 juni 2019 trad VISTA college als tweede MBO onderwijsinstelling toe tot de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg.



In 2019 is dr. Hilde Verbeek, vice-voorzitter van de AWO-ZL, benoemd tot lid van De Jonge Akademie, een innovatief platform binnen de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Ik ben zeer verheugd en voel me enorm vereerd met deze erkenning voor mijn onderzoek”



De AWO-ZL probeerde een nieuwe posterformat op de GSA



“Ik ben trots op de opstart van de regiogroep Wet Zorg en Dwang. De leden waren oorspronkelijk de deelnemers aan het AWO-ZL project “onvrijwillige zorg thuis”, maar de groep is uitgegroeid tot een volwaardig regionaal overleg.” Aldus Leontine Smeets, beleidsmedewerker Cicero Zorggroep

Symposium ‘Nurses in the Lead’: Enthousiasme en gedrevenheid. 60 Professionals uit de wijk samen in gesprek over innoveren en verpleegkundig leiderschap. Een prachtige middag! Aldus Ruth Vogel, wijkverpleegkundige en promovenda



Duitse tv-zender ZDF benoemt AWO-ZL onderzoek naar zorgboerderijen.
<https://bit.ly/3dd6o0J>
 (Opgemerkt door Ramona Backhaus)

Ingrid Lahaye, verpleegkundig projectmedewerker Cicero Zorggroep: "Als pionier in zorgland hebben we lang vooropgelopen als het gaat om innovatieve verpleeggroepsystemen. Met name omdat wij alles aanvielen vanuit de zorg en niet vanuit de techniek. Wij stelden onze verwezenlijkingen dan ook graag voor aan onze bezoekers van de Universiteit Witten/Herdecke."



We zijn trots als AWO-ZL dat we benoemd zijn als 'best-practice' met betrekking tot regionaal samenwerken en innoveren wordt door de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU).
<https://bit.ly/36K32An>



NFU NEDERLANDSE FEDERATIE VAN UNIVERSITAIR MEDISCHE CENTRA

Onderzoek en innovatie met en voor de gezonde regio

think globally, act locally

UNIVERSITY OF ALBERTA

Brittany DeGraves, Honours Student Bachelor Nursing aan de University of Alberta (Canada) bracht een werkbezoek aan de AWO-ZL. "Ik heb de unieke mogelijkheid gehad om kennis te maken met de Nederlandse innovatieve manier van zorgverlening in verpleeghuizen en heb tijdens mijn bezoeken managers en zorgverleners geïnterviewd om een beeld te krijgen van hun visie op de palliatieve zorg die zij bieden."

Het Preuvenemint-Event, georganiseerd door het MUMC+, vormde de start voor de uitwerking van het NFU rapport in Limburg. Roger Ruijters, voorzitter Raad van Bestuur Envida, getuigde er samen met Hilde Verbeek over de meerwaarde van academisch onderzoek in de praktijk & de kracht van regionale samenwerkingen.



Dr. Sil Aarts beheerde één week lang het @NL_Wetenschap twitteraccount: een wisselaccount waarop wetenschappers vertellen over hun werk. Vanuit de AWO-ZL twitterde zij over onderzoek dat ouderenzorg, onderwijs en wetenschap bij elkaar brengt.



Blijf Actief Thuis!

In totaal zijn 154 thuiszorgmedewerkers, waaronder verpleegkundigen, verzorgenden, en hulpen in de huishouding, geschoold om ouderen thuis actiever te houden en hen daarmee zelfredzamer te maken. De dataverzameling naar de effectiviteit van het programma is afgerond, met 234 telefonische interviews en 456 huisbezoeken.



We evalueerden een training die thuiszorgmedewerkers schoolt in het stimuleren van zelfredzaamheid bij thuiswonende ouderen. De rollenspellen en het uitwisselen van tips met collega's werden benoemd als de meeste nuttige onderdelen van de training.

Smeets, RG et al. (2020). Experiences of home-care workers with the 'Stay Active at Home' programme targeting reablement of community-living older adults: An exploratory study. *Health & social care in the community*, 28(1), 291-299



“God kind, wat ben ik toch blij dat er mensen zoals jij in de zorg werken”

Meer les in de praktijk en echt deel uitmaken van een team. Dat waren voor Swen Wetzels belangrijke argumenten om in het leerjaar 2018-2019 over te stappen naar de nieuwe opleiding hbo-v duaal variant ouderenzorg aan Zuyd Hogeschool. “Wat ik ook als meerwaarde van de duale variant zag, is dat je kennis maakt met verschillende vormen van zorg. Zoals zorg in een intra- en extramurale setting, het hospice en het logeerhuis.”

“Ik heb vaak gehoord dat ouderenzorg saai is, maar dat is helemaal niet zo”, vertelt Swen Wetzels. “Tijdens mijn stages merkte ik al dat mijn voorkeur bij de ouderenzorg ligt. Verpleegkundige zorg bestaat niet alleen uit verpleegtechnische handelingen, er is zo veel meer. In de ouderenzorg krijg je veel te maken met meerdere chronische ziekten tegelijk (multimorbiditeit), ga je diep in op de wensen en behoeften van een cliënt en denk je na over ‘wat wil de cliënt nou echt?’. Je ondersteunt iemand op psychisch, fysiek, sociaal en spiritueel vlak. Hierdoor leer je de cliënten écht kennen.”

Moyra Plum twijfelde voor ze overstapte naar de duale variant in het leerjaar 2019-2020. “Vanuit de variant Duaal Klinische zorg kreeg ik de mogelijkheid om in het ziekenhuis af te studeren in de obstetrie. Echter, vanaf het eerste moment dat ik met de ouderenzorg in aanraking kwam, begon mijn interesse te verschuiven.

De ouderenzorg is ontzettend dankbaar en mooi werk en biedt enorm veel mogelijkheden om je te ontwikkelen. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, ben je echt niet alleen maar bezig met het wassen en aankleden

van cliënten. Ook klinisch redeneren is bijvoorbeeld onderdeel van het werk. Vaak is het zo dat een klinisch verschijnsel bij ouderen een heel andere uitwerking heeft dan bij jongere cliënten en dat vind ik er juist zo leuk aan.”

De duale les

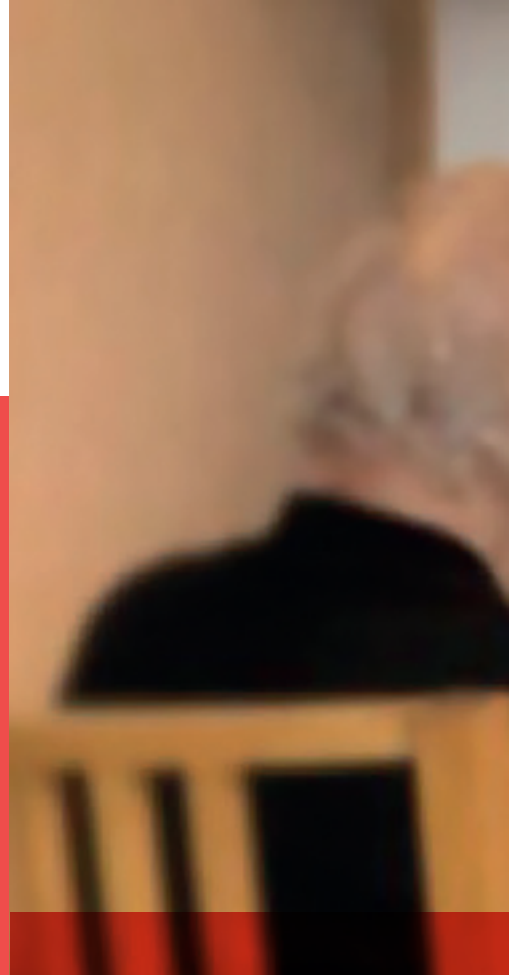
In het studiejaar 2018-2019 is gestart met een groep van twaalf derdejaars studenten. Deze groep startte formeel halverwege jaar drie met het duale traject van 1,5 jaar. Vanaf studiejaar 2019-2020 duurt het duale traject twee jaar. Het stramien is om de week twee lesdagen: een ‘theoriedag’ op Zuyd en een ‘praktijkdag’ afwisselend bij een van de zorgorganisaties binnen de AWO-ZL.

“De theoretische lessen worden verzorgd door professionals en ervaringsdeskundigen van de zorginstellingen die zijn aangesloten bij de AWO-ZL. Zij verzorgen ook de praktijkdagen op locatie, zoals het ziekenhuis, de revalidatiezorg, kleinschalig wonen, verpleeghuizen en thuiszorgorganisaties. We hebben les gehad van bijna elk discipline waar je mee te maken krijgt in de ouderenzorg, van fysiotherapeut tot casemanager dementie. Omdat docenten uit de

praktijk komen, sluiten opdrachten daadwerkelijk aan bij de actualiteit. Het enige minpunt is de bereikbaarheid van sommige locaties met het openbaar vervoer. Een auto of iemand om mee te rijden is geen overbodige luxe.”, aldus Wetzels.

Dankbaar werk

Plum: “Ik was aan het werk in de wijk bij één van onze 90-plussers. Toen ik klaar was met de persoonlijke verzorging, had ik nog even tijd om koffie met haar te drinken. Die tijd is er vaak niet, maar mevrouw heeft altijd de koffie voor ons klaar staan ook al is het antwoord meestal ‘de volgende keer weer!’. Maar deze dag niet, ik pakte éven die tijd. Toen mevrouw klaar was met vertellen, zei ze tegen mij: ‘god kind, wat ben ik toch blij dat er mensen zoals jij in de zorg werken. Mensen die voor oudjes zoals ik willen zorgen, terwijl ze ook helden kunnen zijn in het ziekenhuis! Wat fijn dat jij gekozen hebt om mij de





Moyra Plum met cliënt

dag door te helpen. Dat moment heeft mij er weer aan herinnerd hoe dankbaar dit werk is."

Wetzels: "Wat mij het meest bijblijft, is de oprechte dankbaarheid als ik iemand heb kunnen helpen en ondersteunen. In moeilijke momenten, maar ook op andere manieren. Het geeft mij een voldaan gevoel als het gelukt is om tegemoet te komen aan de wensen en behoeften van mensen. En we samen de juiste besluiten hebben kunnen nemen om tot het doel te komen."

"Ontzettend trots ben ik op dit maatwerktraject, omdat onderwijs en praktijk zo echt onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn! De mogelijkheid om in verschillende spreekwoordelijke keukens te kunnen kijken wordt als zeer positief ervaren. Jammer genoeg kleeft er nog steeds een overwegend negatief imago aan de ouderenzorg, dit vereist een gezamenlijke aanpak."

Marielle Meijers

Docent en onderwijskundige van de Academie voor Verpleegkunde en projectleider van het hbo-v duaal ouderenzorgtraject bij Zuyd Hogeschool



Swen Wetzels | lichting 2018-2019

Onder de AWO-ZL vlag is in het studiejaar 2018-2019 een nieuwe verpleegkundige opleidingsvariant gestart: de hbo-v duaal variant ouderenzorg waarbij studenten werken combineren met hun opleiding tot verpleegkundige. Deze variant is gericht op het enthousiasmeren en verder bekwamen van jonge hbo-studenten. De student heeft een leerarbeidsovereenkomst voor 32-36 uur met een zorgorganisatie, maar doet kennis en ervaring op in het hele netwerk van de AWO-ZL. De kosten van de opleiding worden vergoed. Uniek aan deze opleiding is dat de inhoud van het opleidingsprogramma voor een belangrijk deel bepaald wordt door de zorgorganisaties. Zo kunnen zij voor hen belangrijke accenten leggen die aansluiten bij de wetenschappelijke kennis die de AWO-ZL genereert. Denk hierbij aan verpleegkundig leiderschap, technologie, palliatieve zorg en dementie. Iedere partner brengt zijn specifieke deskundigheid in. Na afronding van de duale opleidingsvariant is de verpleegkundige op kwalificatieniveau 6 inzetbaar in alle zorgsectoren.

Samenwerking tussen disciplines is hard nodig om nieuwe kennis te ontwikkelen

“Waarom maken zorgorganisaties graag deel uit van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg? Vanuit mijn rol als adviseur van de Raad van Bestuur binnen Envida zie ik wat de AWO-ZL oplevert voor de praktijk. Het is van groot belang dat je als zorgorganisatie invloed hebt op welk onderzoek er uitgevoerd wordt. In een zorgorganisatie ontstaan op allerlei niveaus regelmatig vragen die aanleiding kunnen zijn tot nader onderzoek en waarvan de beantwoording de zorg daadwerkelijk vooruit kan helpen. Samen met onze linking pin en andere wetenschappers van de AWO-ZL zetten we die om naar onderzoeksvragen om zo tot bruikbare wetenschap te komen”, zegt prof. dr. Jos Schols, werkzaam bij Envida en hoogleraar Ouderengeneeskunde aan de Universiteit Maastricht. Hij is ook lid van het bestuur van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg.

De Zuid-Limburgse werkplaats is de ‘oudste’ van de zes academische werkplaatsen ouderenzorg in Nederland. De voortdurende ontmoeting en wisselwerking tussen wetenschap en praktijk is de essentie van de academische werkplaats. “Het samenwerkingsmodel vanuit de unieke wederkerige linking pin constructie (een gepromoveerde onderzoeker die één dag per week in het verpleeghuis werkt én een medewerker van de instelling die ter plekke ook weer als linking pin voor deze onderzoeker functioneert) werd als het ware in Maastricht uitgevonden en bleek al snel effectief te zijn.” zo geeft Jos aan. “Voor een jonge wetenschapper kan het soms lastig zijn om een weg te vinden in een grote zorgorganisatie. Dan is het fijn als er binnen de organisatie ook

een interne linking pin is met wie je samen kunt optrekken in het bedrijven en organiseren van wetenschap in de praktijk.” Binnen de AWO-ZL komen veel verschillende disciplines samen: ouderengeneeskunde, verplegingswetenschap, sociale gerontologie, psychologie en gezondheidswetenschappen. “Dat maakt onze werkplaats extra uniek. En deze multidisciplinaire samenwerking proberen we ook binnen de universiteit zelf uit te breiden, bijvoorbeeld door meer samen te werken met andere onderzoeksgroepen, zoals de onderzoeksgroep ‘klantgerichte dienstverlening’ van prof. dr. Gaby Odekerken-Schröder. Met Gaby en haar collega’s ontwikkelden we bijvoorbeeld de Ruimte voor Zorg methodiek voor kwaliteitsmetingen. Dat is niet alleen plezierig en inspirerend, maar het verruimt letterlijk de geest en is ook hard nodig om nieuwe kansen te kunnen benutten en nieuwe kennis te ontwikkelen.”

Deze interdisciplinaire samenwerking en in het bijzonder ook de samenwerking met studenten van diverse opleidingen levert dus een mooie kruisbestuiving op, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van innovatieve producten of concepten. “En daar kan ook de zorg direct van profiteren. Zeker als de participanten van de AWO-ZL al vanaf de ontwikkelfase betrokken zijn, is de kans groter dat het product of de toepassing daadwerkelijk voorziet in een behoefte en ook aansluit op de dagelijkse zorgpraktijk”, besluit Jos.

Lees ook het artikel over Ruimte voor Zorg op pagina 20

Prof. Dr. Jos Schols
lid dagelijks bestuur AWO-ZL



foto: Vivantes

Samen groeien

“Kwaliteit van zorg vanuit aandacht voor de kwetsbare mensen die wij zorg en ondersteuning bieden, met respect voor hun (levens)verhaal, is de basis waar vanuit Vivantes werkt aan persoonsgerichte zorg.

Zo proberen wij op diverse manieren invulling te geven aan het op een lerende wijze zorg dragen voor optimale zorg en ondersteuning van cliënten. Dat doen we samen, binnen onze organisatie, maar ook met partners buiten Vivantes. Onderdeel zijn van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg (AWO-ZL) is daar een voorbeeld van. Met hen werken we samen - binnen thema's - aan projecten vanuit de AWO-ZL en de bestuurlijke en beleidsmatige afstemming.

De meerwaarde hiervan is de verbinding tussen wetenschap en praktijk. Resultaten uit onderzoeken kunnen vertaald worden naar de dagelijkse zorg voor de cliënt in het verpleeghuis of leiden tot ontwikkeling van methodes die de kwaliteit van de zorg die we bieden verbeteren. De linking pins op locatie dragen bij aan het onderzoek waarbij we ons telkens

afvragen 'waarom doen we wat we doen en is dat wat we doen de juiste manier?'. Sinds eind 2019 heeft Vivantes ook een praktijk-linking pin aangesteld, Nelleke Tinbergen (verpleegkundige en locatiemanager), die samen met Michel Bleijlevens als linking pin vanuit de UM het AWO-ZL werk binnen Vivantes gaat versterken en uitbouwen.

In 2019 nam Vivantes deel aan het project DEDICATED, de Ruimte voor Zorg meting en de LPZ meting. Als communicatiemedewerker ben ik niet inhoudelijk betrokken bij deze projecten. Wel woon ik de overleggen bij met de communicatiemedewerkers van alle partners binnen de AWO-ZL. Hier bespreken we lopende projecten, denken we mee over symposia en andere communicatie-uitingen. Verder kijken we hoe we de communicatie kunnen versterken. Het is een gezamenlijk doel om de resultaten uit onderzoek op de werkvloer te communiceren, methodes te implementeren, draagvlak te creëren voor wetenschappelijk onderzoek maar vooral de zorg te verbeteren. De AWO-ZL is gegroeid, niet alleen in het aantal partners maar ook in projecten

en collega's en dat maakt de organisatie soms complex. Communicatie is daarbij altijd onmisbaar, in de vertaling van wetenschap naar de dagelijkse zorg in onze verpleeghuizen. Een goede vertaalslag van wetenschap naar praktijk en het tastbaar maken van de AWO-ZL zijn van groot belang om medewerkers te informeren en mee te krijgen in processen. Een uitdaging waar ik me binnen Vivantes graag meer mee bezig wil houden, maar waar we ook als AWO-ZL samen steeds meer in groeien.”



Mark Mies
communicatieadviseur
Vivantes

Als student aan de slag met innovatieve concepten in de zorg

Het managen en ontwikkelen van innovatieve concepten in de zorg. Dat is het centrale thema van de masteropleiding Health Policy, Innovation and Management, een specialisatie binnen de opleiding Gezondheidswetenschappen. Studenten van deze opleiding aan de Universiteit Maastricht krijgen in de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg de kans om te proeven aan de praktijk van de ouderenzorg. Andersom wordt die praktijk uitgedaagd door de komst van studenten.

Neem de studenten Annelore Doezé en Anouk van der Linden. Hun afstudeerstage vond plaats bij MeanderGroep Zuid-Limburg, een organisatie die werkt aan een nieuw woonzorgconcept: Hoeve Overhuizen in Bocholtz, met 52 woonunits voor mensen met dementie. De bewoners van het verouderde zorgcentrum Bocholtz zullen hier naartoe verhuizen. Tot die tijd wonen ze tijdelijk in Pieterstaete in Kerkrade. Een verpleeghuis verhuizen is geen sinecure. En Belkis Bozdemir, programmamanager visieontwikkeling 'de Hoeve' bij MeanderGroep, doet het dus zelfs twee keer!

Met de nieuwe fysieke omgeving van de hoeve in Bocholtz wordt ook een nieuw zorgconcept uitgedacht, vertelt Belkis Bozdemir "Dat concept wordt onderbouwd door de meest recente inzichten uit wetenschap en praktijk. Onderzoekers en studenten van de AWO-ZL helpen ons daarbij met hun kennis uit wetenschappelijk onderzoek. Daarnaast hebben we diverse 'goede voorbeelden' van innovatieve zorgconcepten in binnen- en buitenland bezocht. En we hebben een projectontwikkelaar in de arm genomen om de nieuwste ontwikkelingen in de bouwsector in overweging te kunnen nemen. Op basis van al deze inzichten hebben we drie kernwaarden vastgelegd voor onze zorg- en dienstverlening: zorg en activiteiten zijn gericht op het fysiek en mentaal activeren van mensen, bewoners krijgen maximale keuzevrijheid in hun activiteiten en relatiegerichte zorg midden in de maatschappij."

De twee studenten onderzochten deelaspecten van de nieuwe zorgvisie door diverse belanghebbenden te bevragen. Annelore Douzé: "Mijn masterthesis richtte zich op de vraag hoe technologie kan bijdragen aan het vormen van een cultuur waarin zelfredzaamheid centraal staat. Uit de verschillende interviews die ik afnam, blijkt dat zorgprofessionals veel kansen zien in het gebruik van technologie. Maar anderzijds wordt regelmatig benoemd dat vaak dure technologieën te vroeg worden geïmplementeerd. Bijvoorbeeld voordat de effectiviteit goed is vastgesteld, of voordat duidelijk is welk probleem de technologie eigenlijk oplost. Zorgorganisaties hebben een doordachte strategische visie nodig om te beslissen welke technologie wel of niet geïmplementeerd wordt."

Anouk van der Linden bekeek op haar beurt welke barrières of juist stimulerende factoren een rol spelen bij het implementeren van een cultuurverandering in verpleeghuizen. "Vier van de vijf factoren die in mijn onderzoek aan het licht kwamen, hebben te maken met menselijk gedrag: communicatie, de rol van de manager, de visie van de organisatie en de cliëntgerichtheid. In gesprek blijven met medewerkers is dus van cruciaal belang. Alleen op die manier krijg je medewerkers binnen een organisatie mee in een verandering die uiteindelijk gunstig is voor cliënten."

Universitair docent dr. Jolanda van Haastregt won met haar team de UM Education Prize Health voor het blok 'Kijken in de zorg' waarin bachelorstudenten onderzoek doen in het ziekenhuis.





Hoeve Overhuize, Bocholtz



Belkis Bozdemir
programmamanager visieontwikkeling
'de Hoeve' bij MeanderGroep

De onderzoeksresultaten roepen herkenning op, vertelt Belkis Bozdemir. "Draagvlak zoeken bij medewerkers, bewoners en naasten is belangrijk om het project te doen slagen. Wij kiezen bijvoorbeeld voor een open deuren beleid zodat bewoners zich vrij kunnen bewegen, binnen en buiten de Hoeve. Dat houdt een risico in, maar levert ook veel vrijheid op voor bewoners. Mensen kunnen bijvoorbeeld blijven kaartspelen in het lokale café, ook als een opname in het verpleeghuis noodzakelijk is. De zorg en het verblijf in de hoeve wordt zo meer gepersonaliseerd.

Het is niet zomaar kleinschalig wonen, maar individuele zorg in groepsverband. Het is belangrijk om die visie goed uit te leggen en om goede afspraken te maken met medewerkers, bewoners en familie. Daarbij moet ook iedereen zich eerlijk afvragen: past deze vorm van wonen en zorg bij mij?" Volgens de programmamanager is het cruciaal om goed te monitoren of de nieuwe aanpak voordelen biedt voor bewoners en medewerkers. "Samen met onderzoekers en studenten van de Universiteit Maastricht brengen we daarom voor en na de verhuizing de kwaliteit van leven en de fysieke activiteit van bewoners in kaart, evenals de medewerkerstevredenheid. Door die samenwerking worden wij dus ook voortdurend uitgedaagd om onze zorg- en dienstverlening op optimaal niveau te krijgen en te houden."

Mantelzorgers van bewoners wonend op een woonzorgboerderij zijn vaker positief over de stimulerende fysieke omgeving, de aangeboden activiteiten en de persoonsgerichtheid van de zorg dan mantelzorgers van bewoners in meer traditionele verpleeghuisomgevingen.



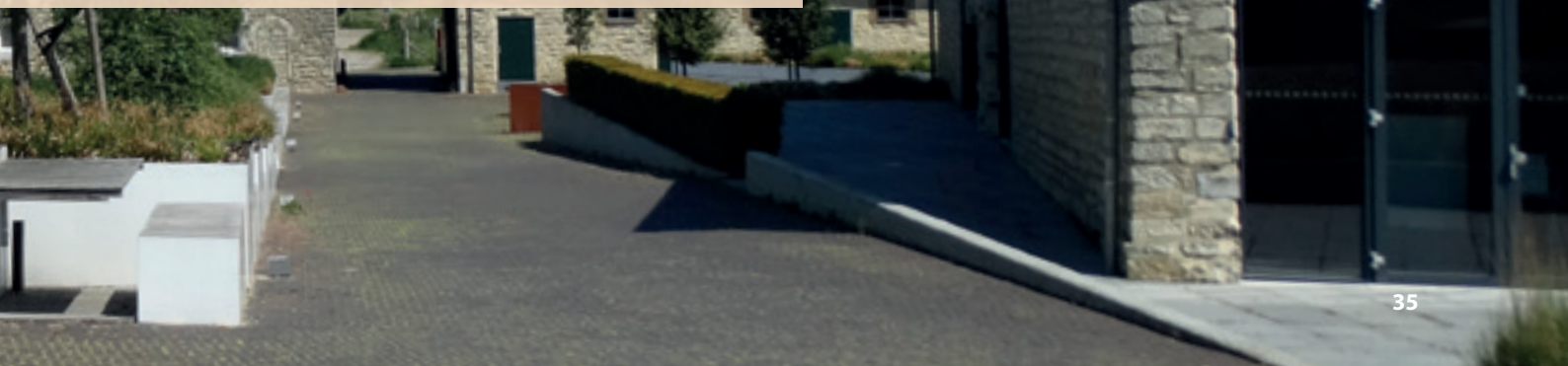
artikel

de Boer, B et al. (2019). Experiences of family caregivers in green care farms and other nursing home environments for people with dementia: a qualitative study. BMC geriatrics, 19(1), 149

Vanaf september 2020 kun je in Maastricht ook de opleiding tot specialist ouderengeneeskunde volgen. Mariëlle van der Velden, specialist ouderengeneeskunde bij Cicero Zorggroep en praktijk linking pin voor de AWO-ZL coördineert de nieuwe opleiding.



weetje





Achter de AWO-ZL schermen met

Lise Buma

geriatisch fysiotherapeut bij Cicero Zorggroep

Hoe ben je in de ouderenzorg terecht gekomen?

Op Zuyd Hogeschool heb ik de opleiding Fysiotherapie gevolgd en tijdens mijn stage heb ik affiniteit met ouderen gekregen. Ondertussen werk ik al zeven jaar bij Cicero Zorggroep.

Wat is jouw motivatie om in de ouderenzorg te werken?

Ouderen hebben veel ervaring en verhalen. Het is leuk om met ze in gesprek te komen en te leren over vroeger. Het leukste qua werk is dat het complexe zorg is. Het gaat niet alleen om een nieuwe heup en het revalideren. Het is een puzzel om ervoor te zorgen dat iemand binnen de geboden zorg zijn of haar doelen kan behalen. Het is van groot belang om samen te kijken naar wat iemand wil en wat daarvoor nodig is. Dit is per persoon verschillend en zorg op maat is dus belangrijk. Door regelgeving kan niet altijd zorg op maat geboden worden, dat blijft een spanningsveld.

Op welke manier wil je bijdragen aan het verbeteren van de ouderenzorg en hoe geef je dat vorm?

Twee jaar geleden rondde ik de master Geriatriefysiotherapie af. Door het volgen van deze master ben ik op een andere manier naar zorg voor ouderen gaan kijken. Niet alleen vanuit mijn oogpunt als fysiotherapeut, maar ook vanuit de andere zorgverleners of mantelzorgers. Wat gebeurt er om de cliënt heen, hoe zorg je dat deze persoon de zorg krijgt die hij of zij nodig heeft? Ik ben ook meer gaan nadenken over mogelijkheden om zelfredzaamheid te stimuleren. Rondom dit onderwerp heb ik meegeholpen aan het opzetten van meerdere projecten binnen Cicero. Een voorbeeld hiervan is het 'Better in better out' project. Dit project is erop gericht om mensen op voorhand te trainen en voor te bereiden op de komende operatie. Hiermee wordt de overgang van revalidatie weer naar huis gemakkelijker. Daarnaast kijk ik altijd naar wat er vanuit de organisatie nog gedaan zou kunnen worden om de geleverde zorg te optimaliseren.

Wat is volgens jou voor de ouderenzorg de meerwaarde van de AWO-ZL?

Ik denk dat het goed is om wetenschappelijk onderzoek met de zorg in contact te brengen. Dit zijn twee verschillende werelden. We hebben elkaar nodig om te verantwoorden wat we in ons werk doen. Fysiotherapie is evidence based en dat is belangrijk. De dingen die we doen moeten onderbouwd kunnen worden. Tevens is het van belang dat vragen die in wetenschappelijk onderzoek onderzocht worden uit de praktijk komen. De werkwijze van de AWO-ZL zorgt ervoor dat deze wisselwerking plaatsvindt.

Wat leer je van samenwerken met onderzoekers en wat kunnen zij van jou leren?

Kritisch kijken naar: ik denk dat we elkaar daarin nodig hebben. Wetenschap kan bevragen of dat wat we doen het juiste is en hoe het beter kan en andersom kunnen medewerkers de situatie vanuit de werkvloer blijven schetsen. Deze wisselwerking is nodig om verbeteringen wetenschappelijk te onderbouwen en om de resultaten uiteindelijk ook te implementeren.

Vanaf 2020 sta ik met één been in de wetenschap en één been in de praktijk. Dan start ik met een vierjarig promotieonderzoek bij de AWO-ZL met als thema reablement: het stimuleren van zelfredzaamheid in het verpleeghuis. Ik werk dan vier dagen aan mijn onderzoek en een dag bij Cicero.

Wat is jouw wens voor de toekomst van de ouderenzorg?

Het is waarschijnlijk een utopie, maar dat ouderen thuis kunnen blijven wonen zoals zij dat prettig vinden, met alle zorg die nodig is en met een zinvolle dagbesteding. Voor de zorg moet er een goede verhouding zijn tussen werkdruk en samenwerking met andere zorgverleners.



Achter de AWO-ZL schermen met

Michael Maissan
docent Gilde Zorgcollege

Hoe ben je in het onderwijs Zorg en Welzijn terecht gekomen en wat is jouw relatie met de ouderenzorg?

In 2004 ben ik afgestudeerd als sociaal pedagogisch werker en kon ik meteen aan de slag als onderwijsassistent. Hierna ben ik de opleiding instructeur Beroepsopleiding en Volwasseneducatie gaan doen en vrijwel direct benoemd als senior instructeur. In 2017 ben ik begonnen aan de verkorte opleiding leraar Gezondheidszorg en Welzijn waarvoor ik in 2020 zal slagen.

De afgelopen vijf jaar ben ik me tijdens mijn werk gaan verdiepen in de ouderenzorg. De opleiding en mijn collega's richten zich namelijk vooral op de zorg voor mensen die verstandelijk gehandicapt zijn. Daarnaast begeleid ik sinds drie jaar studenten tijdens hun stage op een leerafdeling. Zodoende ben ik twee keer per week in een huiskamer voor psychogeriatrische cliënten te vinden.

Wat is jouw motivatie voor het opzetten van het hybride leertraject?

Ik merkte tijdens stagegesprekken dat studenten de overgang van theorie naar praktijk lastig vinden. Ik kreeg vaak de vraag van werkbegeleiders of bepaalde onderwerpen wel op school werden behandeld, terwijl ik soms zelf de docent was die de lessen had gegeven. Ook op school merkte ik dat studenten het lastig vonden om zich goed in te leven in de praktijk en de doelgroep.

Met dit hybride leren (leren in de praktijk) willen we de twee werelden voor de student dicht bij elkaar brengen. Docent Chantal Kleijssen is hier ook vanaf het begin bij betrokken. Tijdens het project ondersteunen, coachen en doceren we de student in de praktijk. De student kan de theorie dan meteen toepassen in een realistische leeromgeving. We verwachten dat de stof zo beter beklijft.

Wat is volgens jou voor het onderwijs en de ouderenzorg de meerwaarde van de AWO-ZL?

De AWO-ZL ondersteunt ons als docenten in het monitoren van onze projecten en in het helder krijgen van de meerwaarde van hybride leren. Zo kunnen we de kwaliteit van ons onderwijs verbeteren en dat resulteert in een betere professional en betere gezondheidszorg. De onderzoekers kregen bijvoorbeeld signalen dat net afgestudeerde zorgmedewerkers niet altijd de competenties hebben die nodig zijn in bepaalde verpleeghuizen. Samen met ons en deze zorgorganisaties kijken wij nu hoe het geven van hybride onderwijs op locatie eventueel kan bijdragen aan een betere match tussen benodigde competenties en het gegeven onderwijs.

Wat leer je van samenwerken met onderzoekers?

Wat ik leer van het samenwerken in de AWO-ZL is hoe we ons dagelijks werk met studenten beter kunnen vormgeven en hoe we kunnen onderzoeken of innovatieve werkvormen effectief zijn. Kunnen we onze studenten ook daadwerkelijk beter laten leren? Door dit samen te onderzoeken kan de AWO-ZL ons helpen met kwaliteitsverbeteringen en deze met name ook beter borgen.

Wat is je wens voor de toekomst van de ouderenzorg?

Ik wil de samenwerking graag voortzetten en uitbreiden, want onze projecten beperken zich niet tot de ouderenzorg. We zijn ook actief in de gehandicaptenzorg. Het monitoren van meerdere projecten levert zeer waardevolle informatie op en draagt bij aan nog beter onderwijs dat aansluit bij de wensen van de student en het werkveld.

Korte lijntjes tussen onderzoek en praktijk

Linking pins Zuyderland en AWO-ZL

De zorgpraktijk vooruithelpen, dat is waar Judith Meijers en Charlotte Gijzen zich graag voor inspannen. En daarom zijn beiden blij met het principe van de linking pins. Zo is Judith Meijers als universitair docent vanuit de AWO-ZL de wetenschappelijke linking pin in Zuyderland Care, waar ze één dag in de week ook werkt. Charlotte Gijzen levert op haar beurt input voor onderzoek vanuit de praktijk als beleidsadviseur en projectleider bij datzelfde Zuyderland Care. En hun collega Patricia Reeskens doet dat als verpleegkundige vanaf de werkvloer. Samen zijn zij de praktijkgerichte linking pins vanuit Zuyderland Care.

“We weten elkaar goed te vinden, de lijntjes zijn heel kort”, vertelt Charlotte Gijzen. Innovatie van de zorg is haar dagelijkse werk. “Dat varieert van de implementatie van een app voor het veilig toedienen van medicatie tot een nieuwe werkwijze in de zorg. Bovendien doe ik dit zowel in de zorgcentra als in de hulp bij het huishouden en de thuiszorg. Zodoende werk ik mee aan projecten van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg.”

Dat de praktijk nauw betrokken wordt in onderzoeksprojecten, spreekt Judith Meijers enorm aan. “Ik ben van huis uit verpleegkundige en vind het belangrijk dat de praktijk echt iets kan met wat ik als onderzoeker doe. Door de praktijk vanaf het begin bij het onderzoek te betrekken en ook bij het onderzoeksproces, versterk je bovendien het draagvlak en enthousiasme voor vernieuwingen op de werkvloer.”

Zorg in de laatste levensfase

Een mooi voorbeeld van samenwerking met de praktijk noemt ze het project DEDICATED van de AWO-ZL, over de zorg in de laatste levensfase voor mensen met dementie. Hier nemen naast Zuyderland Care meerdere (zorg)organisaties aan deel, evenals casemanagers dementie. “Het mooie is dat dit project echt ontstaan is vanuit een vraag van de praktijk”, zegt Judith Meijers. Charlotte Gijzen knikt instemmend. “Het heeft duidelijk meerwaarde om samen met andere zorgorganisaties dit soort projecten te kunnen oppakken”,

vindt zij. Doel van het onderzoek is het verbeteren van de kwaliteit van palliatieve zorg voor mensen met dementie en hun naasten. Charlotte Gijzen is de praktijkgerichte linking pin vanuit Zuyderland Care in dit onderzoek. Ze neemt deel aan verschillende overleggen, waarin onder andere de Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool, Gilde Zorgcollege, patiëntvertegenwoordigers, andere zorgorganisaties (Envida en Vivantes) en casemanagers dementie vertegenwoordigd zijn. “In die overleggen denk ik onder andere mee over wat haalbaar is in het onderzoek. Bijvoorbeeld: hoe betrekken we verzorgenden en verpleegkundigen bij het proces en hoe werven we de juiste deelnemers?”

Kritische blik

Andersom kan Charlotte Gijzen een beroep doen op onderzoekers van de universiteit en hogeschool in projecten die ze binnen Zuyderland Care opzet. Het exoskelet voor



Judith Meijers (links) en Charlotte Gijzen (rechts)

medewerkers in de zorg met lage rugklachten vormt een mooi voorbeeld. De samenwerking begon al met het onderzoeksplan voor de ontwikkeling van het exoskelet, dat dragers verlichting van de klachten moet bieden. Ook het uittesten op kleine schaal en de evaluatie daarvan wordt wetenschappelijk gevolgd. Charlotte Gijzen: "Je ziet dat organisaties die check van evalueren soms overslaan, terwijl dit heel belangrijk is. Want voordat je innovaties implementeert, moet je goed weten wat de resultaten zijn. En als je iets implementeert, moet je dat blijven evalueren, zodat je kunt bijsturen. Die kritische blik is heel welkom."

Onderwijs

Positief zijn beiden verder over de betrokkenheid van Zuyderland bij het onderwijs. Zo geeft Charlotte Gijzen bijvoorbeeld colleges vanuit de praktijk. Ook wordt onderwijs vaak verzorgd op de locaties van Zuyderland,



zoals colleges palliatieve zorg en rondleidingen in de hospices van Zuyderland. Verder wordt er een basis gelegd voor het meer evidence based werken door verzorgenden en verpleegkundigen in de care in Zuyderland. Ook daarover zijn beiden enthousiast. Hebben ze dan geen enkel kritiekpunt? Nee, dat niet. "Wat ik wel merk", zegt Judith Meijers, "is dat we deelnemen aan veel projecten, verdeeld over meerdere locaties. Bovendien zijn er veel medewerkers bij betrokken. Daarom is het belangrijk om goed overzicht te houden, maar ook om projecten te verspreiden op meerdere plekken binnen de organisaties. Hier de focus op houden is in de toekomst een belangrijk speerpunt voor zowel Zuyderland Care als de AWO-ZL."

Resultaten uit het DEDICATED project tonen aan dat hoe tevredener naasten en familieleden zijn over de zorg aan het levenseinde, hoe vrediger het sterven van de persoon met dementie wordt ervaren door diezelfde naasten.

Bolt, SR. et al. (2019). Families' experiences with end-of-life care in nursing homes and associations with dying peacefully with dementia. Journal of the American Medical Directors Association, 20(3), 268-272



Lees ook het artikel over de Kletspot, een van de producten die het project DEDICATED heeft opgeleverd op pagina 44

Zorgpraktijk wordt uitgedaagd om op zoek te gaan naar gepaste alternatieven

Symposium over onvrijwillige zorg bij mensen met dementie, terugblik met Math Gulpers

Vrijdag 29 november 2019 vond het jaarlijkse symposium van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg (AWO-ZL) plaats. Dit jaar waren we te gast bij Zuyd Hogeschool voor een namiddag rond het thema 'ervaren dilemma's in de zorg voor mensen met dementie'. Een thema waarvoor grote belangstelling bestaat, zo bleek uit de vele aanmeldingen. Uiteindelijk kon aan 150 personen een plekje worden toegekend.

Het symposium werd op zeer pakkende wijze geopend door een voor de gelegenheid gevormde toneelgroep, bestaande uit Math Gulpers (voorzitter Alzheimer Nederland Afdeling Parkstad Limburg), Monique DuMoulin (Zuyd), Eveline van Velthuisen (MeanderGroep) en Noëmi van Nie (Zuyderland). Op integere wijze brachten zij de dilemma's in beeld die zorgprofessionals en mantelzorgers tegenkomen in de zorg voor mensen met dementie. De inspiratie voor deze scenes komt uit praktijksituaties die werden onderzocht door de werkgroep Onvrijwillige Zorg. Scenarioschrijver Raymond Clement bewerkte deze uit het leven gegrepen situaties tot prikkelend toneel dat voor velen herkenbaar was.

Een van de toneelspelers is oud bekende Math Gulpers, die vanaf de start betrokken is bij de AWO-ZL. Zo werkte hij mee aan het promotieonderzoek van Anna Huizing naar het verminderen van het gebruik van vrijheid beperkende middelen. Later promoveerde Math Gulpers zelf op het 'Exbelt' project over bandenvrije zorg in het verpleeghuis. Inmiddels is hij gepensioneerd en is hij actief als voorzitter van de Alzheimer Nederland Afdeling Parkstad Limburg. Daarnaast is hij tegenwoordig lid van de werkgroep, die het promotieonderzoek van Angela Mengelers en Vincent Moermans over onvrijwillige zorg thuis begeleidt.

Gulpers: "Onvrijwillige zorg is zorg door een professional die een cliënt zelf niet wenst. Daarnaast zijn er enkele zaken die als onvrijwillige zorg gezien kunnen worden, of de cliënt nu wel of niet instemt, zoals vrijheidsbeperkende maatregelen."

Een voorbeeld: De professional wil een cliënt douchen, maar de cliënt wil dat niet. De naasten van de cliënt dringen erop aan dat de professional dit toch doet. Als de professional hierin meegaat en de cliënt tegen zijn wil doucht, is er sprake van onvrijwillige zorg. Beter zou zijn om te onderzoeken wat de bezwaren en angsten van de cliënt tegen het douchen zijn. Wellicht blijkt dan dat er mogelijkheden zijn om hem/haar te verzorgen zonder die weerstand. De uitdaging zit in het zoeken naar gepaste alternatieven voor individuele situaties.

Gulpers: "Onvrijwillige zorg is een belangrijk onderwerp, omdat de autonomie van mensen met dementie in het gedrang komt. Wetenschappelijk onderzoek helpt om de zorgpraktijk en de ouderen (cliënten) beter te begrijpen. Ook leert wetenschappelijk onderzoek ons welke interventies wel of niet werken om iets te veranderen. Zo hebben wij van de wetenschap geleerd dat de interventies beleid, scholing, begeleiding en het beschikbaar stellen van hulpmiddelen, belangrijk zijn bij de implementatie van een verandering."

Als wetenschap en praktijk samenwerken, zoals bij de AWO-ZL, dan heeft dat invloed op de kwaliteit van zorg die professionals bieden en de kwaliteit van leven van cliënten. Daarnaast biedt de samenwerking van wetenschap en praktijk mogelijkheden voor het uitzetten van onderzoeklijnen en verdere ontwikkeling van wetenschappelijke inzichten."

De wetenschappelijke onderbouwing van het symposium 29 november 2019 werd verzorgd door dr. Michel Bleijlevens.



43 casemanagers dementie uit Zuid-Limburg verspreidden in totaal ruim 650 vragenlijsten binnen hun netwerk. Zo brachten zij onder andere in kaart dat mantelzorgers minder negatief staan tegenover de inzet van onvrijwillige zorg bij mensen met dementie dan professionele zorgverleners.

Mengellers, AM. et al. (2019). Professional and family caregivers' attitudes towards involuntary treatment in community-dwelling people with dementia. Journal of advanced nursing, 75(1), 96-107

Als universitair docent binnen de AWO-ZL en linking pin bij Vivantes is hij al verschillende jaren betrokken bij het onderzoek naar onvrijwillige zorg. Vanuit die ervaring belichtte hij de cultuurverandering die de AWO-ZL in de afgelopen 20 jaar mee bewerkstelligd heeft. Zo stelden onderzoekers van de AWO-ZL in 2000 nog vast dat bij ruim de helft van de verpleeghuisbewoners fixatiemaatregelen werden toegepast. Door de inzet van scholingsprogramma's, het opleiden van gespecialiseerde verpleegkundigen en het toepassen van alternatieve, preventieve maatregelen was het gebruik van fixatiebanden in de deelnemende verpleeghuizen in 2013 volledig uitgebannen. Ook het gebruik van andere fixatiemethoden, zoals bedrekken en tafelbladen verminderde sterk.

Toch is het onderzoek naar onvrijwillige zorg nog in volle gang. Nieuwe onderzoeken richten zich op andere vormen van onvrijwillige zorg dan fysieke fixatie, bijvoorbeeld het opdringen van ongewenste verzorging of medicatie. Ook komt er steeds meer aandacht voor onvrijwillige zorg in de thuissituatie. Lopend AWO-ZL onderzoek toont aan dat er regelmatig sprake is van onvrijwillige zorg bij mensen met dementie in de thuissituatie. In Nederland kreeg 39% van de deelnemers hier al mee te maken. In Vlaanderen ligt dit percentage zelfs op 52%. Michel zet zich de komende periode samen met zijn team, Angela Mengellers en Vincent Moermans, in voor de ontwikkeling en verspreiding van een interventie die onvrijwillige zorg in de thuissituatie moet voorkomen.

Noémi van Nie

Math Gulpers

Eveline van Velthuisen

Monique DuMoulin





Op verzoek van ZonMw en V&VN startte de AWO-ZL in november 2019 onder leiding van dr. Michel Bleijlevens met de ontwikkeling van een landelijke (verpleegkundige) richtlijn onvrijwillige zorg. Onderzoekers van Tilburg University en het UMC Amsterdam werken mee aan dit onderzoek.



De richtlijn is bedoeld voor verpleegkundigen en verzorgenden en zal handvatten en adviezen bevatten over hoe om te gaan met onvrijwillige zorg en hoe het toepassen ervan te voorkomen en te verminderen. Guido Biesmans, directeur Verpleeghuiszorg Envida, start in 2020 als promovendus op dit project.

Gulpers: “De onvrijwillige zorg is een betrekkelijk nieuw thema. Waar wij ons in het verleden richtten op fixatie en vrijheidsbeperking is er nu aandacht voor onvrijwillige zorg. Misschien zijn wij geneigd om bij onvrijwillige zorg vooral te denken aan de thuiszorg. Maar ook voor mensen die in verpleeghuizen wonen en in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, is nog veel winst te behalen. Het vraagt om bewustwording en vooral het omdenken bij professionals, maar ook de naasten/mantelzorgers moeten in dit proces worden meegenomen.

Ik hoop dat onvrijwillige zorg door het huidige onderzoek voldoende aandacht krijgt en het lukt om deze zorg te beperken. Het is belangrijk dat vooral veel positieve voorbeelden onder de aandacht worden gebracht. Als het lukt om onvrijwillige zorg tegen te gaan, moeten we de winst die dat de cliënt oplevert, met anderen delen. Dat geeft alle betrokkenen positieve energie.”

Symposium AWO-ZL 2019





De werkgroep Onvrijwillige Zorg Thuis is opgezet vanuit de AWO-ZL in 2014 en bestaat uit vertegenwoordigers van Envida, Cicero Zorggroep, MeanderGroep, Zuyderland en de Universiteit Maastricht. Zij hebben de eerste prevalentietelling naar onvrijwillige zorg thuis opgezet en uitgevoerd. Op dit moment nemen ook leden van het Wit-Gele Kruis in Vlaanderen deel en begeleidt de werkgroep de promotieonderzoeken van Angela Mengelers en Vincent Moermans.



“Dit draagt bij aan een stukje bewustwording”

Kletsspot stimuleert gesprek over palliatieve zorg bij dementie

Soms krijgt ze gewoon kippenvel als ze het effect van de Kletsspot op studenten ziet. “Het is een hele uitnodigende en laagdrempelige manier om met elkaar in gesprek te gaan over palliatieve zorg voor mensen met dementie. Niet alleen in het onderwijs, maar ook in de zorg”, vertelt Nicole Bemelmans.

Zij is docent aan het Zorgcollege in Geleen van Gilde Zorgcollege (mbo), binnen de Beroeps Begeleidende Leerweg (BBL). En ze is actief in een werkgroep van het project DEDICATED van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg. Doel van dit project is het verbeteren van de kwaliteit van palliatieve zorg voor mensen met dementie en hun naasten. “In een landelijke werkgroep heb ik mij eerder beziggehouden met de implementatie van palliatieve zorg in het onderwijs. DEDICATED zie ik als verdere verdieping en als een kans om praktijk en onderwijs dicht bij elkaar te brengen.”

Kletsspot

Een van de producten die DEDICATED heeft opgeleverd, is de Kletsspot. Een ouderwetse, glazen weckpot met drie kaartensets. Deelnemers trekken een kaartje en gaan hierover in gesprek. “Afhankelijk van je doel, kun je een thema kiezen”, vertelt Nicole Bemelmans. Zo gaat de meest laagdrempelige kaartenset in op algemene kennis van dementie en palliatieve zorg. De tweede set stimuleert het gesprek over het levenseinde. Thema van de derde set is palliatieve zorg in relatie tot dementie. “Het idee voor de Kletsspot hebben we uitgewerkt aan de hand van een inspirerend stappenplan van de onderzoekers.”

Het DEDICATED project (Desired dementia care towards end of life) wordt gefinancierd vanuit ZonMw. Belangrijke samenwerkingspartners zijn o.a. Zuyd Hogeschool, Burgerkracht, Vivantes, Envida, Hulp bij Dementie, Vilans, V&VN, IKNL, CZ, Expertise Centrum Palliatieve Zorg MUMC+, Consortium Palliatieve Zorg Limburg en Brabant, en Propallia, Netwerk Palliatieve zorg Westelijke Mijnstreek, Zuyderland Zorgcentra is penvoerder van het project.

Het goed kennen van je cliënt blijkt voor verpleegkundigen één van de belangrijkste voorwaarden voor het verlenen van goede palliatieve zorg voor mensen met dementie. Het helpt je pijn, fysiek ongemak en moeilijk gedrag beter herkennen en aanpakken.

Bolt, SR et al. (2019). Nursing staff needs in providing palliative care for people with dementia at home or in long-term care facilities: A scoping review. International journal of nursing studies, 96, 143-152





Sascha Bolt brengt de Klefspot langs bij Renate van Ijendoorn, verpleegkundige bij Zuyderland

“De Klefspot wordt gebruikt als hulpmiddel om een gesprek op gang te krijgen rondom het levenseinde. Er is binnen de teams een grote behoefte aan gesprekken over het levenseinde. Hoe ga je zo’n gesprek aan? Wanneer begin je zo’n gesprek met een bewoner en diens naasten? Hoe ga ik zelf om met het levenseinde? De vragen in de Klefspot geven je stof om over na te denken, waardoor je vaak een beter beeld kunt vormen van hoe je zelf in het leven staat. Want in een gesprek met derden neem je ook je eigen levenservaring, waarden en normen mee.”



Thea Offermans

Wijkverpleegkundige Vivantes Ouderenzorg & lid van de werkgroep DEDICATED

Verrijking

De Klefspot verrijkt het onderwijs, vindt Nicole Bemelmans. “Het thema palliatieve zorg komt vaak pas aan het einde van de opleiding aan bod. Terwijl studenten hier in hun stage al op dag één mee in aanraking kunnen komen. Met de Klefspot kun je veel eerder in de opleiding aan de slag met het thema. En dat draagt bij aan een stukje bewustwording.” Daarom is de Klefspot ook heel goed bruikbaar in zorgteams, zegt ze. “Er samen tijd voor maken en kennis delen, zodat je beter kunt inspelen op de zorgvraag. Daar draait het om. We hebben vanuit de zorg ook al enthousiaste reacties op de Klefspot ontvangen.”



Nicole Bemelmans



“Ik vind het heel belangrijk om de stem van wijkverpleegkundigen mee te nemen”

Naar een nieuw bekostigingsmodel voor de wijkverpleging

Een Zeeuwse wijkverpleegkundige die in Maastricht promotieonderzoek doet, dat is Anne van den Bulck. Waarom ze deze bijzonder stap zette?

“Als wijkverpleegkundige had ik vaker het gevoel: nu heeft het management weer iets besloten wat wij moeten uitvoeren, maar met welke reden?”

Die vraag motiveerde haar om de master Healthcare Policy, Innovation and Management in Maastricht te gaan volgen. In haar masterthesis richtte ze zich op de bekostiging van de wijkverpleging. En als promovendus zet ze dat onderzoek enthousiast voort. “Inzet is de ontwikkeling van een nieuw bekostigingsmodel van de wijkverpleging in Nederland. Een model waarin we vanuit de zorgbehoefte redeneren, in plaats van uit te declareren uren.” Nee, dat krijgt ze in haar eentje niet voor elkaar, lacht ze. “Daarom werk ik samen met andere partijen.”

Samenwerking

Haar onderzoek verricht ze vanuit een samenwerking tussen twee academische werkplaatsen in Maastricht: die van de ouderenzorg en duurzame zorg. Andere partners zijn de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en Tilburg University. Het onderzoek vormt onderdeel van een groot projectteam, dat zich breed oriënteert op een andere bekostiging

Ruim 1000 verpleegkundigen namen deel aan een onderzoek dat bekijkt welke cliëntkenmerken voorspellend zijn voor hoeveel zorg die de cliënt nodig heeft. Deze grote groep konden we bereiken door een goede samenwerking met landelijke partners als V&VN en de Nederlandse Zorgautoriteit.

van den Bulck, AO et al. (2019). Which client characteristics predict home-care needs? Results of a survey study among Dutch home-care nurses. Health & Social Care in the Community, 27(1), 93-104



van de wijkverpleging en heeft contacten met onder andere Zorgverzekeraars Nederland, zorgkoepel ACTIZ en zorgorganisaties. Vanzelfsprekend wordt ook de praktijk van de zorg gehoord, vertelt Anne van den Bulck. “Ik vind het heel belangrijk om de stem van wijkverpleegkundigen mee te nemen in ons onderzoek, juist omdat ik zelf uit de zorg kom.”

Wijkverpleging

Zo begon ze haar onderzoek met het uitzetten van een online vragenlijst, die door 1007 wijkverpleegkundigen werd ingevuld. De kernvraag luidde: welke kenmerken zijn van belang om de zorgbehoefte van mensen te kunnen voorspellen? Drie kenmerken scoorden hoog: het dagelijks functioneren, terminaal ziek zijn en sociale ondersteuning. Na deze vragenlijst volgde een uitgebreid literatuuronderzoek om een antwoord te vinden op de vraag: welke voorspelmodellen bestaan er al voor de bekostiging van de wijkverpleging? “We hebben meerdere modellen gevonden, maar er zijn slechts drie landen die ermee werken: de Verenigde Staten, Nieuw-Zeeland en Duitsland. Geen van deze modellen is bruikbaar in Nederland, want er zijn grote verschillen tussen de gezondheidszorgsystemen van landen. En sociale kenmerken, zoals sociale ondersteuning, werden in deze modellen maar zeer beperkt gebruikt in het voorspellen van de zorgbehoefte.”

Case-mix model

De resultaten van de vragenlijsten en het literatuuronderzoek zijn inmiddels gebundeld. Het idee achter het onderzoek is om op basis van kenmerken van de cliëntpopulatie de zorgverlening te bekostigen, in plaats van het huidige model waarin per verrichte handeling wordt betaald. “Nu willen we een case-mix model ontwikkelen, waarmee we inzicht krijgen in de mix van cliënten, variërend van laag tot hoog zorggebruik. Op basis hiervan kunnen zorgorganisaties afspraken met zorgverzekeraars maken.” De vraag is opnieuw hoe je het zorggebruik van mensen zo goed mogelijk kunt voorspellen. “Wijkverpleegkundigen gebruiken weliswaar diverse registratiesystemen, maar registraties zijn veelal niet

Anne van den Bulck presenteert op NZa congres



“Als wijkverpleegkundige had ik vaker het gevoel: nu heeft het management weer iets besloten wat wij moeten uitvoeren, maar met welke reden?”

eenduidig. Daarom hebben we met wijkverpleegkundigen een case-mix vragenlijst ontwikkeld over de elf meest voorspellende cliëntkenmerken.” Deze vragenlijst werd in de tweede helft van 2019 uitgezet bij vier organisaties die thuiszorg bieden: MeanderGroep en Envida (beiden verbonden aan de AWO-ZL), Cordaan in Amsterdam en Vierstroom in de regio Gouda.

Zelfredzaamheid


Anne van den Bulck is verantwoordelijk voor het valideren van de vragenlijst, het verzamelen van data en de doorontwikkeling. “Dat doe ik ook weer samen met de wijkverpleegkundigen.” De NZa zal de data van de vragenlijsten bundelen met de data van het registratiesysteem. “Dan moet duidelijk worden welke kenmerken nu het meest voorspellend zijn voor de zorgbehoefte van cliënten. En of we hiermee inderdaad een Nederlands case-mix model kunnen ontwikkelen.”

In een volgende fase zou ze zelf graag onderzoeken wat de praktijk ermee kan. “Het idee is dat wijkverpleegkundigen zelfstandiger hun werk kunnen doen. Andersom”, besluit ze, “werkt een case-mix model alleen in organisaties die al sterk sturen op de zelfredzaamheid van de cliënt.”

“Voor de wijkverpleging werken we, samen met veldpartijen, aan een bekostiging waarin patiëntkenmerken en uitkomsten meer leidend zijn en productieprikkelers worden beperkt. Dat is geen eenvoudige opgave. Zeker niet in een sector waarin de omstandigheden per patiënt zo variëren en er ook verschillen bestaan tussen zorgaanbieders. Ik ben erg enthousiast over de samenwerking van de NZa met het wetenschappelijk veld, zeker met de Universiteit Maastricht. In deze samenwerking komt wetenschap en praktijk heel concreet samen. Een praktische vragenlijst, samengesteld op basis van onderzoek, die in een pilot bij zorgaanbieders is getest, met veel data en complexe analyses als gevolg, op basis waarvan patiëntprofielen kunnen worden samengesteld, die echt toepasbaar lijken in de contractering. Dat is een bijzondere prestatie. Er is vanuit beide teams intensief samengewerkt, met respect en waardering voor elkaars rol en expertise. Samen gericht op uiteindelijke verbetering van de zorginkoop en zorglevering in de wijkverpleging.”

Johan Rijnveld

Manager Eerstelijnsveld NZa



Thuiszorgorganisaties worden in Nederland betaald per geleverde zorgprestatie. In Duitsland, Nieuw Zeeland & de VS worden zogenaamde 'case-mix models' gebruikt om zorg te financieren. Cliënten worden ingedeeld in een klasse en de zorgverlener wordt betaald op basis van een gemiddelde standaardbedrag voor die klasse. Factureren van alle aparte zorghandelingen is in dat geval niet nodig.



van den Bulck, AO et al. (2020). A systematic review of case-mix models for home health care payment: Making sense of variation. Health Policy, 124(2), 121-132

“MeanderGroep is in 2016 gestart met een proeftuin waarbij met zorgverzekeraars is afgesproken om het ‘uurtje-factuurkje’ principe los te laten en op zoek te gaan naar een meer toekomstbestendige wijze van financiering. Door deze proeftuin hebben we binnen Meander veel aandacht gegeven aan het indiceren met behulp van de NANDA-methodiek (classificatie en standaardisatie van verpleegkundige diagnoses) en was er extra aandacht voor eigen kracht en eigen regie.

In 2017 werd Meander gevraagd mee te werken aan het onderzoek. Hierdoor was het voor ons mogelijk om te laten zien hoe wij werken binnen de proeftuin en wat dit kan betekenen voor het aantal uren inzet van zorg en de zorgkosten. Met aandacht voor preventie en meer aandacht voor hetgeen de klant zelf kan: de overgang van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag.

De wijkverpleegkundige kan de juiste, benodigde zorg inzetten. Op deze manier kan worden voorkomen dat bij een complexe situatie er te veel formele zorg wordt ingezet en wordt er gekeken naar alternatieven.

Natuurlijk kan het ook andersom, dat men bij een relatief simpele zorgvraag meer zorg inzet om ervoor te waken dat de mantelzorger niet overbelast raakt of om het vertrouwen op te bouwen.

Ik heb me beziggehouden met de implementatie binnen MeanderGroep, zoals bijvoorbeeld vragenlijsten maken die ingevuld moesten worden door een wijkverpleegkundige bij het starten van nieuwe zorg. Het inspireren van medewerkers om mee te doen aan het onderzoek was een primaire taak.

Ik hoop dat het onderzoek voor de hele zorg aantoont dat ‘uurtje-factuurkje’ niet leidt tot betere zorg, maar dat een beoordeling door de wijkverpleegkundige op een methodische onderbouwde wijze dat wel doet.”

Anne Gulpers

Wijkverpleegkundige bij MeanderGroep Zuid-Limburg



Achter de AWO-ZL schermen met

Frank Roost

lid Innovatieplatform Sevagram en praktijk linking pin bij de AWO-ZL

Hoe ben je in de ouderenzorg terecht gekomen?

In 2012 ben ik afgestudeerd aan Zuyd Hogeschool en sindsdien werk ik voor Sevagram. Ik ben begonnen als fysiotherapeut en heb in 2019 de master Fysiotherapie in de Geriatrie afgerond. Naast de werkzaamheden die ik voor Sevagram verricht ben ik binnen ParkinsonNet actief als bestuurslid en secretaris van de regio Brunssum-Kerkrade-Heerlen.

Wat is jouw motivatie om in de ouderenzorg te werken?

Mijn liefde voor het werk binnen de ouderenzorg is ontstaan tijdens een stage in de geriatrie revalidatie. Hier leerde ik al snel dat ouderen niet onderschat moeten worden, ook op hoge leeftijd nog veel te bieden hebben en ik meer kon leren van mijn patiënten dan zij van mij. Zo vergeet ik één van mijn eerste cliënten nooit meer, die jaren in het circus heeft gewerkt en daardoor de nodige levenslessen had om te delen.

Wat is voor jou en voor de ouderenzorg de meerwaarde van de AWO-ZL?

Mijn persoonlijke interesse voor wetenschappelijk onderzoek is ontstaan tijdens mijn master toen ik deelnam aan een grootschalig onderzoek: de Fatigue Resistance AMersfoort studie (FRAME). Het ontdekken, testen, ontcrachten en/of bevestigen van al dan niet nieuwe inzichten en daarmee bijdragen aan de verbetering van de gezondheidszorg vind ik daarom niet alleen interessant maar ook simpelweg leuk.

Op welke manier wil je bijdragen aan het verbeteren van de ouderenzorg en hoe geef je dat vorm?

In een zorglandschap dat steeds sneller en ingrijpender verandert, is innoveren noodzaak. Innoveren is een proces dat de gehele organisatie aangaat. Om dit in goede banen te leiden is er bij Sevagram een Innovatieplatform actief bestaande uit vijf collega's en AWO-ZL wetenschappelijke linking pin Ramon Daniëls. We zijn niet alleen bezig met een heleboel innovatieve projecten maar ook met het

zoeken naar manieren om innovatie binnen de organisatie een permanente plaats te geven. In het Innovatieplatform zijn er vier programmalijnen: Bewegen, Eten & Drinken, Zorgprocessen en Zorgtechnologie. Het innovatieteam Eten & Drinken, waar ik projectleider ben, richt zich voornamelijk op het voorkomen van ondervoeding en uitdroging bij onze cliënten. Denk bijvoorbeeld aan het formuleren en implementeren van een weegbeleid, het adequaat omgaan met slikstoornissen of het testen van nieuwe voedingsconcepten zoals 'finger food' bij dementerende cliënten.

Wat leer je van samenwerken met onderzoekers en wat kunnen zij van jou leren?

De motivatie is groot om, samen met Ramon Daniëls, vanuit Sevagram linking pin te zijn naar de AWO-ZL. Dit heeft voornamelijk te maken met het missen van een goede brug tussen wetenschappelijk onderzoek en werkzaamheden op de werkvloer en vice versa. Voor Sevagram is het in mijn ogen belangrijk dat de nieuwste inzichten daadwerkelijk worden geïmplementeerd op de werkvloer en voor de AWO-ZL is het belangrijk dat wetenschappelijk onderzoek een permanente plaats krijgt binnen zorgorganisaties zoals Sevagram en ondersteunend is aan onze innovatieprocessen.

Wat is jouw wens voor de toekomst van de ouderenzorg?

Het huidige beleid van de Rijksoverheid zorgt ervoor dat ouderen langer thuis blijven wonen en de zorg in verpleeghuizen steeds complexer wordt. Technologische vooruitgang neemt toe en biedt hierbij constant nieuwe mogelijkheden. Het is belangrijk dat innovatie een permanente rol krijgt binnen de zorgsector waarbij de behoeften van cliënten en gebruikers centraal staan in de ontwikkeling van de zorg van de toekomst. Want het antwoord op de vraag hoe gelukkig een oudere is met het digitaliseren van de zorg, zal de komende jaren veranderen.

“Met onderzoek komen we tot een betere kwaliteit van de verpleeghuiszorg”

Kennisinfrastructuur Academische Werkplaatsen Ouderenzorg

Het is goed dat ons land zes academische werkplaatsen ouderenzorg telt, vindt Jenneke van Veen. “En het is goed dat die nu een structurele financiële bijdrage van de overheid krijgen, want in de ouderenzorg is sprake van een achterstand in kennis. Als we dat gat kunnen dichten met wetenschappelijk onderzoek, komen we uiteindelijk tot een betere kwaliteit van de verpleeghuiszorg.”

De 73-jarige Jenneke van Veen is al langere tijd gepensioneerd, maar nog zeer actief. Toezichthouder, adviseur, voorzitter, haar agenda staat vol afspraken. Zo zit ze vanaf de start het voor- en najaarsoverleg voor van het landelijke programma Kennisinfrastructuur Academische Werkplaatsen Ouderenzorg (KAWO). Een rol die haar als oud-hoofdinspecteur van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd op het lijf geschreven is. Want het programma is bedoeld om met de zes AWO's (wetenschappelijke) kennis over de verpleeghuiszorg te ontwikkelen, verspreiden en toe te passen, zodat de zorg verbetert. En verpleeghuiszorg zat destijds al in haar pakket als hoofdinspecteur.

Compliment

Het was ook de tijd waarin ze Jan Hamers leerde kennen, vertelt ze. De hoogleraar ouderenzorg van de Academische Werkplaats Ouderenzorg Zuid-Limburg verdient wat haar betreft een dik compliment. En niet alleen omdat hij de zorg voor ouderen

wetenschappelijk gezien mee op de kaart heeft gezet. “Hij is de primus inter pares van de zes werkplaatsen, neemt het voortouw en houdt de blik gericht op de toekomst. Hij zet zich echt in voor de voortgang van deze werkplaatsen en heeft mee geijverd voor die structurele financiële bijdrage van de overheid.”

Complimenteus is ze ook over de werkwijze van de AWO-ZL. “Het is de oudste AWO van ons land en de eerste die voor duobanen koos. Dat was destijds helemaal nieuw en ik ben er echt heel enthousiast over. Het is heel goed dat onderzoeker deels in de praktijk van de ouderenzorg werken en daar vragen ophalen voor het onderzoek. Nu doen alle zes werkplaatsen dat en ik zie overal diezelfde bevlogenheid.”

Vertrouwen

Dat maakt het voorzitterschap van de KAWO-overleggen alleen maar leuker. “De discussie gaat echt over de inhoud van het wetenschappelijk onderzoek. Onderling stemmen de zes werkplaatsen de prioriteiten af, inclusief

wie wat op zich neemt. In het begin was het wel even aftasten. Toen zagen ze elkaar nog een beetje als concurrenten. Als voorzitter heb ik het vertrouwen in elkaar kunnen stimuleren. Nu is het geen issue meer, er wordt echt goed samengewerkt.”

In 2019 bezocht Jenneke van Veen de zes AWO's in ons land, samen met Rosalie Hendriks en Martijn Da Costa van ZonMw en Anno Pomp van het ministerie van VWS. Ze keken rond op de werkvloer, woonden besprekingen bij en spraken met bestuurders. “Zo heb ik een nog beter beeld van de werkwijze gekregen en daardoor ben ik alleen maar enthousiaster geraakt. Het model van duobanen werkt heel goed: vragen uit de praktijk worden echt opgepikt. Je merkt dat bestuurders het gevoel hebben dat ze invloed kunnen uitoefenen op het onderzoek. Bovendien worden cliëntenraden hierin betrokken, zodat de stem van cliënten doorklinkt. Dat is heel belangrijk, want je moet de verbinding houden met degenen om wie het gaat.”



Jenneke van Veen

Onderwijs

Positief is ze verder over de implementatiedeskundigen die de werkplaatsen allemaal hebben aangesteld. Deze gaan in gesprek met organisaties om de onderzoeksresultaten te kunnen vertalen naar de dagelijkse praktijk van de zorg.

Of ze wellicht kritiekpunten heeft? Jenneke van Veen lacht. Nee, dat niet. "VWS vindt wel dat de nieuwe kennis ook naar het onderwijs moet worden vertaald. Daarom is de structurele bijdrage voor de zes werkplaatsen in 2019 verhoogd en zijn die nu drukdoende om de slag naar het onderwijs te maken. Zodat het curriculum kan worden aangepast en mensen in de nieuwe inzichten worden opgeleid."

Op landelijk niveau werkt de AWO-ZL samen met vijf andere academische werkplaatsen ouderenzorg, beter bekend als de SANO (Samenwerkende Academische Netwerken Ouderenzorg)

- AWO-ZL Maastricht
- UNO-VUmc Amsterdam
- UKON Nijmegen
- UNC-ZH Leiden
- Tranzo Tilburg
- UNO-UMCG Groningen

De AWO's ontvangen sinds 2017 structurele co-financiering voor het versterken van de wetenschappelijke infrastructuur in de langdurige ouderenzorg.



samen
verbeteren

leven

zorg

werk

www.academischewerkplaatsouderenzorg.nl



Envida



Zuyd
Onderzoek

ZU
YD

gildezorgcollege

